AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 6. ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար
Տնօրէն-խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21 1931 | ԶԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս. Դ.

Դ. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 129 (421)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս ոչ-բարեկամական վիճակ մը տիրեց Յունաստանի և Պուլկարիոյ միջեւ։ Այս երկու պալքանեան տէրութիւնները, մինչ Սելանիկի մէջ Պալքանեան Միութեան ծրագիրները կը մշակէին, անդին սահմանին վրայ յոյն զինուորի մը սպանութեան հետեւանքով պաղ ջուր կը թափէին իրենց բոլոր ծրագիրներուն վրայ։

Պուլկարները կը պնդէին որ այդ սպանութիւնը ոևէ քաղաքական բնոյթ չունէր և նոյն իսկ կ'ուրանան իրենց կողմէ սպաննուած ըլլալը։ Իսկ Յունաստան կը շեշտէ որ հակառակն է։

Ահա այս վէճն է որ պահ մը, պալքաններու մէջ անակնկալներ յառաջացնելու աստիճան սուր հանգամանք մը ստացաւ և արժանացաւ օտար տէրութեանց միջամտութեան։

Յայտնի է որ պալքաններու մէջ, իրար հանդէպ ամենէն աւելի լարուած տէրութիւններն են Յունաստան և Պուլկարիա։ Որովհետև պալքաններու մէջ, ամենէն աւելի իր վիճակէն դժգոհ և վշտացած տէրութիւնն է Պուլկարիան։ Անոնց միջեւ գտնուող ամենակարեւոր տարակարծութիւնը դէպի Միջերկրական ազատ անցք մը ունենալու խնդիրն է։ Երկրորդական կը թուին Մակեդոնիա գտնուող պուլկար ժողովուրդի փոխանակութեան և անոնց կալուածներուն խնդիրները։ Մեծ տէրութիւններ հաշտութեան միջոցին խոստացած էին Պուլկարիոյ ազատ անցք մը տալ Միջերկրականէն։ Նոյն իսկ Լօզանի խորհրդաժողովին մէջ, Պ. Վենիզէլօս այդ անցքը Տէտէաղաճէն տալ խոստացած էր։

Այժմ, այս երկու տէրութիւնները, վերջին միջադէպէն վերջ, սկսած են հիմնական կարգադրութիւններ ընել և հարթել իրենց միջեւ եղած տարակարծութիւններն ու վէճերը։ Կ'ըսուի թէ Յունաստան ընդունած է Սելանիկէն անցք մը տալ Պուլկարիոյ, աւելի ամուր հիմերու վրայ դնելու նպատակաւ Պալքանեան Միութեան ծրագիրը, որուն գլխաւոր գործիչը եղած է Վենիզէլօս։

Յոյն և Պուլկար համաձայնութիւն մը մեծապէս պիտի դիւրացնէ Իտալիոյ հետապնդած ծրագիրը, Պալքաններու մէջ։

ԹՈՒՐՔ ՔՆՆԻՉԻՆ ԿՈՉԸ

ԴԱՇՆԱԿՆԵՐԸ ՄԵՐ ՈԽԵՐԻՄՆ ԵՆ

Թիւրք ընդհանուր քննիչ Իպրահիմ Թալի պէյ, Տիարպէքիրի մէջ ժողովուրդին ուղղած է հետեւեալ կոչը, զոր նոյնութեամբ կը թարգմանենք 9 Փետր. թուակիր «Միլլիէթ»էն.—

«Թիւրք հանրապետութեան օրէ օր աւելի զօրանալն ու յառաջդիմութիւնը տեսնելով, իրենց յոյսերուն և գործերուն մէջ խաբուած ըլլալնին հասկցող և շուարող մեր թշնամիները, վերջերս նոր փորձի մը սկսած են։ Թիւրք հայրենակիցները կառավարութեան օրէնքին դէմ. զէնք գործածելու կը մղեն զանոնք։ Այդ նպատակի համար ալ Թիւրքերու ամենակատաղի թշնամին եղող Դաշնակ հայերը Փարիզի մէջ հաւաքուելով «Հօյպուն» կազմակերպութիւնը ստեղծեցին։ Այս կազմակերպութիւնը մեր ժողովուրդին և կառավարութեան ոխերիմ թշնամին եղող դաշնակ հայերու միութիւնն է։ Ինծի համար ազգային կարեւոր պարտականութիւն մը կը նկատեմ մեր ժողովուրդի ուշադրութեան յանձնելը այս պարագան։

«Հայրենակիցներ, չորս տարի առաջ խաբուելով մեր սահմանէն դուրս ելլող և վերջէն իրենց սխալը տեսնելով վերադարձողները հիմայ ազատ են և երջանիկ կ'ապրին։ Օրէնքին հնազանդող ամէն պատուաւոր հայրենակից Թիւրքիոյ հողին վրայ ամենալայն ազատութիւնն ու պաշտպանութիւնը պիտի վայելէ։

«Հայրենակիցներս, Հօյպունցիները մեր երկրէն գացող հաստուրականներն ալ իրենց խաղալիկ դարձնել սկսած են։ Անոնք իրենց շահը պատիւէն բարձր բռնող խաբեբաները գործիք ընելով, հին անխիղճ Թէքքէի շէյխերը ձեր մէջ կը ղրկեն և Ձեզ իրար կը ձգեն։ Անոնց ուժ տուող և գրգռողները, որոնք կը գտնուին մեր հարաւային սահմաններու մօտերը, շատ լաւ կը ճանչնանք։

«Հայրենակիցներս, Ձեր գործերով զբաղեցէք եւ Ձեր ընտանիքներուն հանգիստն ու երջանկութիւնը ապահովեցէք և միշտ Թիւրք հանրապետութեան օրէնքներուն հնազանդեցէք»։

ՇԷՅԽ ԷՍԱՏԻ ՍԻՐՈՒՀԻՆԵՐԸ

ԶԱՒԱԿ ՉՈՒՆԵՑՈՂ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՑՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԾՆՈՐՀԷ ԵՂԵՐ

1000 ՈՍԿԻ ՊԱՐԳԵՒ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԸ ԳՏՆՈՂԻՆ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ ԴԱՒԱԴԻՐՆԵՐՈՒ ՊԵՏ

Մ. ՔԷՄԱԼ ՏԷՕՐԹ-ԵՕԼ Կ'ԵՐԹԱՅ

Մահմեդական ժողովուրդներու եւ թիւրք հաւատացեալներու զգացումները նուազեցնելու համար թիւրք կառավարութիւնը զանազան պաշտմութիւններ ստեղծեց Շէյխ Էսաթի շուրջ եւ զայն ամբաստանեց թերթերով եւ հրատարակութիւններով։ Կարգ մը թերթեր գրեցին թէ Շէյխ Էսաթ Ֆրանկախօսաւոր էր եւ բազմաթիւ սիրուհիներ ունէր հասարակաց վայրերու մէջ։ Նոյն իսկ անուններով թուեցին անոնց մէկ մասը։

Սիւրիւկեան խմբ թերթեր 75 տարեկան ծեր հաւատացեալ Շէյխի մը վերագրուած այդ ամբաստանութիւններուն համար բուռն բողոքներ բարձրացուցին եւ դատապարտեցին կառավարութեան այդ ընթացքը։

Այժմ սակայն «Միլլիէթ» թրքական պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ հետեւեալ հեռագիրը զոր ստացած է Էնկիւրիէն.

«Շէյխ Էսաթի սիրուհիներուն անունները ստուգուած են։ Նոյն իսկ Պոլսոյ ամենաբարձր դասու պատկանող ընտանիքներու տիկիններ կը գտնուին անոնց մէջ։ Անոնցմէ մէկը ըսած է որ ինք Շէյխ Էսաթի կ'այցելէր անոր համար որ զաւակ ունենար։ Շէյխ Էսաթ ճամար մը տուած է եղեր այդ տիկինին, որը ուսեալէն վերջ յղի մնացած է եւ զաւակ ունեցած։ Բացի այդ հաստատուած է որ Շէյխ Էսաթ բազմաթիւ կիներ կը սիրէր զաւակի կերպով,։

Կառավարութիւնը 100 ոսկի պարգեւ յատկացուցած է այն մարդուն որ կը յաջողի գտնել մահապարտ փախստականը։ Մահապարտ Հիւսէյնի պատկերը գտնել անկարելի ըլլալով, պաշտօնեանը անոր եղբօր պատկերէն հազարաւոր օրինակներ հանել տալով բոլոր գիւղերու մուխթարներուն ղրկուած է։ Հովիւ մը յայտարարած է որ իբր թէ նովիսի մը մէջ տեսած է Հիւսէյնը, որ վարտիքով ու շապիկով կը թափառի եղեր։ Օրէ օր սակայն աւելի սուազիլ սկսած են զայն գտնելու յոյսերը։

Պատերազմական Ատեանը սկսած է դատել Պալըքէսիրէն բերուած 14 ձերբակալեալները, որոնց մէջ կը գտնուի նաեւ նախկին երեսփոխան Վէհպի պէյ։ Անոնք կ'ամբաստանուին թէ կառավարութիւնը տապալելու համար գաղտնի կազմակերպութիւն մը բրած են։ Հաստատուած է որ Վէհպի պէյ տեսակցութիւններ ունեցած է Ֆէթհի պէյի հետ Էնկիւրիի մէջ։ մեծ կասկածներ հրաւիրուած են նաեւ Ֆէթհի պէյի վրայ։

Ժամանակին, երբ թելադրած են Վէհպի պէյին որ ես կենայ այդ ծրագիրներէն, որովհետեւ կառավարութիւնը զօրք կը ղրկէ, ան ըսած է,

— Եթէ կենգէք, զօրք ալ բերէք, սակայն ինչ պիտի ընէք երբ զօրքը զէնքը դարձնէ։

Այս դատավարութեան շատ կարեւորութիւն կը տրուի։

Մուսթաֆա Քեմալ փաշա, որ երկաթուղիով Մալաթիա գացած էր, հոն թիւրք «ճախրէն» բաժնուած ատեն ըսած է.

«Ժամանակը էր էր Մալաթիան տեսնելու եւ ժողովուրդին հետ տեսակցելու համար։ Ցառաջիկային Ըսմէթ փաշայի հետ կուգամ եւ կը տեսնուինք։ Երկաթուղիները, հրացանը եւ թնդանօթէն աւելի կարեւոր են, երկրին ապահովութեան տեսակէտով։ Երկրին տնտեսական բարգաւաճումն ալ անոնց շնորհիւ պիտի ապահովուի։ Թիւրքը, որ երկաթագործ եղած է եւ այս արհեստը ամբողջ աշխարհի տարածուած, բնականաբար երկաթը պիտի հասցնէ արդիական երկիրներուն մէջ անոր հասած աստիճանին։

Մ. Քեմալ Մալաթիայէն վերջ Տէօրթ-Եօլ մեկնած է։ Արդեօք տեսնելով ուրախանալու՞ համար երբեմնի բարգաւաճ եւ հայաշատ այդ քաղաքի ներկայ աւերակ վիճակը, ուր այժմ հայու մը շունչն անգամ գոյութիւն չունի։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ ՄԸ

ՄՈՒՀԱՄՄԷՏԻ ՆԱՄԱԿԸ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՀԱԲԷՇ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

Մուհամմէտ գրել չի գիտեր այլ կը կնքէ
ՅԻՍՈՒՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՈԳԻՆ Է

Երդ դարուն Մուհամմէտ մարգարէն Հապէշիստանի Թագաւորին նամակ մը ղրկած էր, գրուած եղջերուի մորթին վրայ, որով իսլամութեան կը հրաւիրէր Թագաւորն ու ժողովուրդը։

Այս պատմական նամակը խալիֆայէ խալիֆա փոխանցուելով մինչեւ Սուլթան Համիտ հասած և անոր կողմէ պահուած էր։ Սուլթան Համիտի գահազրկութենէն վերջ այդ նամակը անցած է անոր տղուն Էմիր Սէլիմին ձեռքը, որ իր հետ Պոլսէն Սիւրիա բերած է եղեր։

Ֆրանսական յայտնի հանդէս «Իլլիւսթրասիոն»ի խմբագրութիւնը Հապէշիստան ղրկած է պատուիրակ մը Բոնի դը Միրան, պատմական փաստաթուղթեր հաւաքելու համար Հապէշիստանի անցած և ներկայ պատմութեան վերաբերեալ։ Պատուիրակը Պէյրութ գալէն վերջ կ'իմանայ որ Էմիր Սէլիմի մօտ կը գտնուի Մուհամմէտի կողմէ Հապէշ Թագաւորին ղրկուած նամակը։ Բոնթը իսկոյն ձիենի կերթայ Էմիր Սէլիմի մօտ և հոն կը տեղեկանայ որ Եգիպտական կառավարութիւն մը 200000 եգիպտական ոսկի տուած է գնելու համար այդ նամակը։ Ասոր վրայ ան «Իլլիւսթրասիոն»ի վարչութեան կողմէ 2,500,000 ֆրանք կը վճարէ այդ պատմական նամակին և կը խոստանայ զայն պահել խնամքով։ Էմիր Սէլիմ կը մերժէ։

Այս նամակը գրուած է հին արաբերէնով, կէս կանգուն քառ. ծաւալութեամբ մորթին վրայ։ Մուհամմէտ գրել կարդալ չգիտնալուն այդ նամակը ուրիշի մը գրել տուած է և ինք իր կնիքով կնքած զայն։

Սոյն նամակը կերպով մը ձեռք անցնելով, «Էլ Նիտա» կը հրատարակէ անոր լուսանկարը, որուն բովանդակութիւնն է հետեւեալը։

«Պիսմիլլահ ըռահման ըռահիմ (ամենագութ Աստուծոյ անունով) Աստուծոյ մարգարէն Մուհամմէտէն Հապէշիստանի Թագաւորին։

«Փառք ըլլայ Աստուծոյ, որմէ զատ ուրիշ արարիչ չկայ, Ան Թագաւորներու Թագաւորն է, սուրբերուն սուրբը, հաւատքի ստեղծիչը. ամբողջ աշխարհի կառավարիչ։ Կը վկայեմ որ Մարիամի տղան Իսա Աստուծոյ հոգիէն է, որ տուած է անմեղ և կոյս Մարիամին։ Աստուած զայն մարդու պէս ստեղծած է։ Քեզ կը հրաւիրեմ Աստուծոյ, մի միայն Աստուծոյ, որուն հաւասարը չկայ։ Կը հրաւիրեմ որ հնազանդիս Աստուծոյ. զուն եթէ ընդունիս այս առաջարկս և հաւատաս իմ մարգարէութեանս քեզ և զինուորներդ իսլամութեան կը հրաւիրեմ։

«Ձեզի կը յանձնարարեմ հնազանդութիւն։ Պէտք է հետեւիք անոր։ Քեզի հօրեղբօրորդիս Ճաֆէրը և քանի մը իսլամներ ղրկեցի։

«Բարեւ հաւատացեալներուն»

ԿՆԻՔ
ՄՈՒՀԱՄՄԷՏ ԻԳՆ ԱՊՏԱԼԼԱ

ՆԱՄԱԿԻ ՄԸ «ՄԻՏՔ ԲԱՆԻ»Ն

...ՈՒ ՅԵՏՈՅ ԵԿԱՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Գեղեցիկ է ստրուկներուն զայրոյթը...

...Ու յետոյ եկաւ պատերազմը։ Ու անդիմադրելիութեան և վերածնունդի տենդէն բռնուած հայոց արի ժողովուրդը զարկաւ ծածրակէն ու գիտապաստ ձգեց զայն գետին։ Հայկական բարձրաւանդակը դարձաւ «երկիր մեռելոց»։ Ու բոլորդ գիտէք թէ ինչ պատահեցաւ անոր։ Անցին հրելով բոլո՛ր աւելորդ ու մեծ բաները — Թուանւոր անանց որոնցմով կերակրեցին, անոնք և անոնք, մեր արիւնաքամ ու վատուժ պատանութիւնը — հարկ է այսուհանդերձ յիշողութեան խոյանքով մը վերադառնալ այդ մահուան ճամբաներուն, բացատրելու համար մեր սերունդին եղերական գործը procès։

Ու ինչ սերունդ։ Որևէ «որբ» կրնայ բարձրանալ ու ըսել ձեզ.

— Ո՞ւր են մեր հայրենի գիւղերն ու քաղաքները։ Չկան։ Մեր հոգիներուն խորը կայ միայն անոնց աղօտ յիշատակը (կ'ըմբռնէ՞ք այս բառը)։

— Ո՞վ էին մեր հայրերը. — Օտարին հպատակ քաղաքացիներ՝ որ չկրցան ուժգնութեամբ թօթուել բռնութեան ծանր լուծը։

— Ո՞ւր է մեր երկիրը։ — Դժուար է պատասխանել։ Բայց հպարտութիւնը ունեցանք միշտ կրկնելու որ ատրագիր (նաև անկոչ) քաղաքացիներն ենք Հայաստանի Հանրապետութեան։

— Ո՞ւր հասակ նետեցինք։ — Փոթորիկին, ցեխին, յետին աղքատութեան մէջ։ Դարձանք օտարին սուտ գթութեան առարկայ — գութի մուրիկ։ Նոյն իսկ որպէս աշխատանքի հլու գործիք վաճառքի հանեցին մեզ։ Մեզ չաչեցի՞ն միթէ երկրէ-երկիր նոյն իսկ 1930ին։

— Ի՞նչ է մեր ժառանգութիւնը անցեալէն։ — Մասունքի պէս քանի մը քար ու մեր ուսերուն վրայ քանի մը մեռել։ Ըմբռնեցէ՛ք վերջապէս որ տարիներէ ի վեր մեր երիկամունքներուն մէջ նոյն թունաւոր վիշտը կայ—անծնող, անծառանգ, անհայրենիք մարդոց մեծ տխրութիւնը։ Օտարին հացով ու սուտ գթութեամբ սնած տղոց աննկարագրելի թշուառութիւնը։

— Գերեզմանն՞ե՞ր... — Չունի՛նք։ Մեր սիրելիներու մարմինները դարձան կերակուր ագռաւներու։

Ցեխոյ մեծցաւ, ոսկոր կապեց այս սերունդը։

Զարգա՞ց աշխատանքի մէջ, հաւատարիմ իր արեան հետեւորդ կամակոր ու տենդահար, արտասովոր, կարելի է ըսել հրաշալի արագութեամբ մը՝ նետեց ստրկութեան անուրը ու ծիլ-ծիլ, բեկոր առ բեկոր, դանդաչելէն, տքալէն երբեմն, ժպտելով ձեզ — երէցներուդ — իր արցունքներուդ մէջէն, դարձաւ աքականութիւն, եղաւ սերունդ։ — Վաղուան յաղթանակին և այսօրուան պայքարին համար։

Եղաւ սերունդ։ Ու զգաց որ ինք դատախազն է եղերական գործի մը (procès)։ Բայց որովհետև օրերը դէշ էին, որովհետև ատենը չէր հաշիւ պահանջելու — ասոնցմէ եւ անոնցմէ — պանդուխտ ափերու վրայ, որովհետեւ — լսեցէ՛ք ասիկա — գրեթէ գետինը ձգած էիք Դրօշակը, ժպտելով ձեզ — երէցներուդ — իր արցունքներուն մէջէն, վերցուց զայն, իրեն ու սրտառուչ խանդավառութեամբ մը, որ ձեր միակ ուրախութիւնը եղաւ այս վերջին տարիներու ընթացքին, քալեց ճակատէն։

Այո՛, յիշեցէ՛ք, պանդխտութեան այս ենր տարիները...

Երբ ձեր շարքերուն մէջ դասալքութիւնը դաւաճան ճեղքեր կը բանար, երբ հիները կը կքէին երկար ու դաժան տարիներու բեռան տակ — ո՞րոնք էին որ գունդ առ գունդ կուգային առ ձեզ ու ընծայ կը բերէին իրենց անհաշիւ խանդավառութիւնը...

— Այս տղաքը, «ի՛նչ որ խուլիգաններ»...։

Երբ պատկառելի ծերուկներ(*) մտամոլոր ու տխրադէմ, երէկ ներբող կը կարդային այս հալածական դրօշին ու օր մը յետոյ կը մերժէին զայն, յայտարարելով որ՝ ընելիք չկայ այլեւս նոււ, երբ հարկ էր հատորներ գրել բարձրացնելու համար մարդոց խախուտ բարոյականը — որո՞նք էին որ շարք առ շարք կը մտնէին այդ նոյն դրօշին տակ...

— Այս տղաքը, «ի՛նչ որ խուլիգաններ»...

Երբ այսօր հեզգ ու անպատիւ հոգեւորականներ Յուդայի երեսուն արծաթի կտորներուն համար կը ծախեն իրենց հօտը, երբ վատութիւնը իջած է փողոց ու կը լրտեսէ մեզ, երբ «ընկեր»ներ նոյն իսկ կ'երթան «յեղափոխականօրէն» երկիր, մեր ընկերներուն աքսորտերը իրենց ափերուն մէջ ու դուրս կուգան դաւաճանելով — որո՞նք են որ կը կանչուին բեմ, պայքարի ասպարէզ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ԺԱ. Ընդհ. Ժողովի յայտագրով...

— Այս տղաքը, «ի՛նչ որ խուլիգաններ»...

Այո՛, այս տղաքը, «ի՛նչ որ խուլիգաններ»...

Ո՛վ են...

Հ. Յ. Դաշնակցութեան երեք երիտասարդ Կեդր. Կոմիտէութիւններուն — Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Յունաստանի — շէնքը կը հանգչի իրենց ուսերուն վրայ։ Ու ամէ՛ն տեղ նոյնն են, հարաւի արեւէն խանձած, կարծես կարծր փայտի մէջ փորուած դէմքերով, տաքարիւն, արագաշարժ, քիչ մը կոպիտ թուցէ, անտարակոյս տարբեր ձեզմէ — երէցներէդ — բա՛ց ողեոր, բայց մաքուր և անշահախնդիր։ Ու քաջ, կարծեմ։

Ու ինչպէս կ'ուզէիք որ տարբեր չըլլային...

Պատերազմը հիմն ի վայր հրջեց շատ մը արժէքներու կարգ մը ըմբռնումներ։ Կայսրութիւններ չըրջեցան։ Մարդոց բարքերուն մէջ կան խոշոր փոփոխութիւններ։ Ազատութեան անյագուրդ ու յուզիչ ծարաւ մը կը սարսէ այս սերունդին իրանը։ Վիրաւոր ու նահատակուած՝ իր լաւագոյն զգացումներուն մէջ՝ անումի և արբունքի հրջանին, գրեթէ մեծցած առանց կարգապահութեան, նաև առանց յենարանի, անշուշտ ան ունի կարգ մը խոտելի կողմեր։ Բայց ձեռքս կը դնեմ կրակի մէջ, վկայելու համար որ դաւաճաններ, վատեր ու հաւատուրացներ պէտք չէ սպասել այս սերունդէն։

Մոլի և եռանդուն՝ իր ատելութիւններուն մէջ, խիստ զգայուն՝ երբ կը վիրաւորեն զինքը, հաւատարիմ՝ իր դրօշակին, որ կը կրկնեմ, գրեթէ վերցուց գետնէն ու հակառակ իր անամոքելի վշտին, որ իր երիկամունքներուն մէջ որպէս թոյն կը կրէ — այս նախադասութիւնն ալ թո՛ղ իմ տուրքս ըլլայ գեղեցիկ բառերու ասպետներուն — ան այսուհանդերձ ամբողջովին ընծայեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան կարգապահութիւն։ Այո՛, en bloc մտաւ մեր կուսակցութեան շարքերը ու մնաց։ Երբ ուրիշ «երիտասարդներ» կը մեկնէին...

Ընդունեց Դաշնակցութեան կարգապահութիւնը։ Ու զեղ նոյն իսկ որ ան ըլլայ խիստ երկաթէ։ Բայց իր անդուլ մականին տակ առնէ հաւասարապէս մեծն ու պզտիկը։ Մէկ թաթով չհարուածէ մէկը, իսկ միւսով գգուէ երկրորդը։

Ընդունեց կարգապահութիւնը, բայց այս կը նշանակէ մի՞թէ որ հարկ է սպունգ քաշել ամբողջ այդ դէշ անցեալին վրայ — Արեւելեան Թրակիայէն մինչեւ արաբական տափերը՝ մեր երիտասարդութիւնը կեր դարձաւ բորենիներու։ Ազգովին եղանք վատ ու մեր մատաղատի քոյրերուն մահն իսկ՝ մեզ չըփրկեց վերջնական զայրոյթով մը։ Կրնայինք մեր հայրերուն «կոր-ներով» ջախջախել՝ մեզ հարուածող ձեռքերը։ Չըրինք։ Կրնայինք։

Բայց կար Ներքին թշնամին, վատերու խուժանը...

— Կային մեր հին ու քաջ եկեղեցիին սուտ քահանաները ու այլ վեղարաւորներ, որ խաչով մեզ տարին սպանդանոց։ Ասիկա մենք կը խոստանանք չմոռնալ։ Դուք կրնաք ներող հրեսել էջմիածնին։ Մենք կը լռենք։

— Կային մեր «վաւերական» ղաղքեններն, վաշխառուները, թշնամի պետութեան ծառայութեան մէջ եղող բոլո՛ր «պէյերն ու էֆէնտիները»։ Կար «Ներքին սանիկներ»ու սև ջոկերը որ վաճառեցին, բզիկ բզիկ ըրաւ այս արի ու աշխատաւոր ժողովուրդը։ Հիմա այս մարդիկը կրնան «սիլինդր»ով ման գալ հոս, կրնան թերթի խմբագիր ըլլալ — ու ո՛վ Դաշնակցութեան վըրիժառու ձեռք, որբազան ո՛վ, կրնան մեր մեռելները հանել փոսերէն ու անարգել(*) — Մենք կը խոստանանք չմոռնալ ասիկա։

Կային... բայց Անցեալը չարունակեցէ՛ք դուք...

Ընդունեց կարգապահութիւնը՝ բայց այդ կը նշանակէ մի՞թէ որ որ այս նորէն, այս տարահալած ժողովրդի կեանքին մէջ կրկին հաւատուրացները պիտի ըլլան պատուի։ Կրկին հնարաւոր պիտի ըլլայ ամէ՛ն քսութիւն, ստորնութիւն ընել ու յետոյ այս կամ այն պատրուակով ներման արժանանալ։ Ինչու համար կան այսքան վատեր, լըրտեսներ. դաւաճաններ ու դասալիք, երեսուն դրամի կտորի համար ծախուող, թշուառական մատուրականներ։ — Որովհետև բազմաթիւ ներման կարելիութիւններ կան։ Որովհետեւ բազմաթիւ բարեհաճութիւններ կան...

Ու ասիկա է որ կը կոտրէ մեր ժողովրդին մէջքը...

Ո՛չ ոք դեռ կազմած է պատերազմի ընթացքին ու յետոյ իրենց անձնական բարեկեցութեան համար, հայ աշխատաւորութիւնը կանխէն հարուածող մարդոց «սեւ ցուցակ»ը։ Ընկերներ կան — որ ինչպէս վայել է «մտաւորականներ»ու, խնդրե՛մ — ձեռքը կը սեղմեն մարդոց որ ամէ՛ն օր կը բարոյալքեն, կը հրաւիրեն ստրկութեան, կ'ըզգականացնեն այս ժողովուրդը։ Զայն — գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ թէ — կը վերածեն անողնայար, թուլամորթ խուժանի։

Իսկ մեր սերունդը կը ցանկայ որ վերջ գտնեն այս բոլորը։

Ու վերջապէս քիչ մը պայծառանայ ա՛յս պղտոր մթնոլորտը։ Բո՛լո՛ր սինլքորները քաշուին իրենց անկիւնները։ Ու Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմքը երեւա՛ մաքուր ամէ՛ն տկարութենէ՞, անաղօր ու մաքուր։

ՎԱԶԳԷՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

(*) Ու մենք երբեք անարգելու քաջութիւնը չունեցանք ըսել. Քաջազնունին, որովհետեւ իր պաշտօնական անձնաւորութեան եսին, սիրեցինք ներքին մարդը որ կը տառապի, որ կը «խարխափէ»։ Թէեւ գիտենք որ այս «խարխափումները» անցեալին մէջ կրնային ծանր նստած ըլլալ այս ժողովրդին. այս բոլոր «խարխափումներ»ը... Վ. Շ.

(*) Անեսիս Թէրզիպաշեանը ըրաւ ասիկա։ Վ. Շ.

ՄԵՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.

Պէյրութի հրապարակին վրայ ամէն օր ծնունդ առնող հայ միութիւնները, ոմանց շատ կարճատեւ կեանքը, ոմանց ալ տեւական և սակայն ապարդիւն, [illegible] խաչաձեւող գործունէութիւնը մեզ առիթ տուած են, «Ազդակ»ի էջերուն ներածին չափ, վերլուծումի ենթարկել գոյութիւն ունեցող բոլոր տեսակի հայ միութիւններու գործն ու կեանքը, ընելով այդ ուղղութեամբ կարգ մը թելադրութիւններ և մասնանշելով թերիները։

Զանց առնել ստիպուած ենք երկրորդական փոքր միութիւնները որոնց մասին ալ խօսելու համար հարկ կ'ըլլար հատորներ գրել, բան մը որուն համար վատնուած ժամանակը ոչ մէկ արդիւնք պիտի ունենայ։ Իսկ, մեր հայեցողութեամբ արդէն ատոնցմէ շատերը, ոչ հիմք և ոչ ալ իրաւունք ունին, բացի այն կարգ մը (3-4 հատ) հայրենակցական միութիւններէն որոնք երբեմն օգտակար գործեր եւ ձեռնարկներ կը կատարեն։

Անցնելէ առաջ մեր նիւթին, հայրենակցական միութիւններու համար ալ մէկ թելադրութիւն, թէեւ շատ անգամ կրկնուած։ Ի՞նչ իմաստ կայ խառնիճաղանճ միութիւններու, միեւնոյն գաւառի, նահանգի մէջ գտնուող ամենայետին գիւղախումբի և գիւղի անունով։ Աւելորդ և անիմաստ աշխատանք, և անուն։ Շատ աւելի այնքան ծիծաղելի, որ մէկ կնիք և մէկ քանի հարիւր տպագրուած թուղթ-պահարանէ ու 5-6 անձերէ բաղկացեալ կարելի կ'ըլլայ այսինչ կամ այնինչ գիւղի հայրենակցական միութիւններ կազմել, տալով անոնց «Կրթասիրաց»ի, «Վերաշինաց»ի պէս բարդ մակդիրներ ալ։

Այս երեւոյթը այլեւս տանելի չէ կարծես և մեծապէս ալ կը վնասէ քիչ թէ շատ կազմակերպուած հայրենակց. միութիւններու ալ վարկին և գործին։ Պէտք թելադրենք քիչ մը զոհելով մեր եսէն և աւելի ճիշդ [illegible], համախմբուիլ մերձակայ նահանգի կամ գաւառի միութիւններու շուրջ, ու միակամ աշխատիլ իսկական գործ տեսնելու համար։ Վստահ պիտի ըլլանք որ Խարբերդն ու Սեբաստիան երբ որ ազատագրուին միեւնոյն ատեն կ'ազատուին նաեւ Դատէմը և կամ Զառան....

Այժմ անցնինք մեր բուն նիւթին։

Հ. Մ. Ը. Մ.

Անխտիր բոլոր հայութեան համակրանքը վայելող այս միութիւնը, ունի 7—8 տարուան կեանք մեր գաղութին մէջ ալ։

Իր անդամներու թիւը կը հասնի (կը կարծենք) 120ի Պէյրութի մէջ։

Շատ անգամներ առիթ կ'ունենանք այս միութեան հետ շփումներ ունենալու մարզադաշտերու կամ հանդիսավայրերու մէջ։

Սակայն, հակառակ այս համակրութեան և գուրգուրանքին, Հ. Մ. Ը. Մ.ը չունի համապատասխան ոյժ և ծաւալ։

Ասոր պատճառը, մեր հասկացողութեամբ կը հանդիսանայ հետեւեալը. Նախ մարզական մեքենայի դանդաղ ընթացքը։ Գիտենք որ առ հասարակ բոլոր միութիւններու մէջ մարզական կազմին միայն մէկ քանի անդամներ լծուած կ'ըլլան մինչ ամենածանր գործի, որու հետեւանքով ամէն ատեն ալ կը կաղան գործերը։ Պատկերը նոյն է նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մէջ։ Կը պակսի աշխատանքի սիսթէմաթիկ բաժանումը։

Երկրորդ, թէեւ մենք գիտենք Հ. Մ. Ը. Մ.ի կոչումն ու նպատակը, սակայն հասարակական խաւերու մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ը համանիշ դարձած է Ֆութպոլի։ Արդար ըլլալու համար պիտի ըսել որ Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր ամբողջ էներժին ու ժամանակը գրեթէ յատկացուցած է «ֆութպոլ»ին եւ շատ քիչ կարեւորութիւն կուտայ սկաուտական գործին որը զուգընթացաբար և նոյն իսկ առաջին հերթին պէտք էր լուրջ ուշադրութեան առնուէր։

Սկաուտական շարժումը, մարմնակրթանքի զանազան միջոցներն ու դասաւանդութիւնները, իրենց մեծագոյն արդիւնքը պիտի տային հասնող սերունդի, պատանեկութեան ֆիզիքական դաստիարակութեան այնքան անհրաժեշտ ու կենսական գործին համար։

Թող չառարկուի թէ նիւթական միջոցներու անբաւարարութիւնն է այն բոլորի անտեսումին պատճառը։ Մենք գիտենք որ հայ ժողովուրդը միշտ տուեր է Հ. Մ. Ը. Մ.ի և միշտ ալ պատրաստ է տալու, մանաւանդ երբ որ միութիւնը դուրս եկած տեսնէ «ֆութպոլ»ի շրջափակէն և նուիրուած նաեւ միւս աշխատանքներուն։

Միակողմանի դատած չըլլալու համար, պէտք է ըսել սակայն որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաջողութեան պայմաններէն մէկն ալ բոլոր հայ դպրոց և որբանոցներէն ներս իր ազատ մուտքն է՝ որը դժբաղդաբար կարգ մը անհարկի նկատումներով զանազան կրթական հաստատութիւններու տնօրէնութեանց կողմէ մեծ դժուարութեանց կը բախի։

Կը կարծենք որ մարմնակրթանքի գործը պէտք է վեր նկատուի ամէն յարանուանական և կուսակցական նկատումներէ։ Հայ յարանուանութեանց կրթական վարիչները պիտի գիտակցին ասոր և իրենց դռները լայն բանան Հ. Մ. Ը. Մ.ի առջեւ, որը պատանեկութիւնը եւ դպրոցական աշակերտութիւնը առնելով իր հովանաւորութեան եւ դրօշին տակ, պիտի մարզէ զայն, ու պատրաստէ առողջ երիտասարդութիւնը։

Ի՞նչ նպատակ կայ զանազան տեսակի ֆութպոլի, սկաուտական և այլ մարմնամարզական անուններով փոքր միութիւններ ունենալուն մէջ։

Պէյրութի փողոցներուն մէջ կը հանդիպինք երբեմն սկաուտներու, որոնք այլազան դպրոցներու պատկանելով կը կրեն խառնիճաղանճ և գոյնզգոյն տարազներ ու դրօշակներ՝ պարզելով շատ խեղճ ու ծիծաղելի պատկեր մը։

Շատ աւելի նպատակայարմար և արդիւնաւէտ կ'ըլլար եթէ այդպիսի հաստատութիւններ գիտակցելով «Միութիւնը զօրութիւն է» նշանաբանին, ձուլէին իրենց փոքրիկ խումբերը Հ. Մ. Ը. Մ.ի մէջ, տալով անոր հնարաւորութիւն յառաջդիմելու ու բարգաւաճելու։ Այսպէսով Հ. Մ. Ը. Մ.ը, միակ տէրն ու տիրականը դառնալով մարզական կեանքին, կունենայ իր խտացած շարքերը, սկաուտական զօրաւոր խումբերը՝ մէկ տարազով ու մէկ դրօշակով։

Թէեւ մեր նիւթէն դուրս, բայց վերջացնելէ առաջ թող ներուի մեզի երկու խօսք ալ ըսել Հ. Մ. Ը. Մ.ի անցեալ շաբթուայ կազմակերպած հանդէսին մասին։

Մեր բոլոր հանդէսները նախ կ'ըլլան շատ հապճեպով և մէկ քանի հոգիներու կողմէ հէ ի հէ մէջտեղ բերուած։ Այսպէս ըլլալ կը թուէր նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հանդէսը։

Զուգելով մտնել յայտագրի մանրամասնութիւններուն մէջ, միայն պիտի յայտնէինք որ երկու խոշոր պակասներ աչքի կը զարնուէին։ Հայկական եռագոյնի չգոյութիւնը և «Մեր Հայրենիք»ի չերգուիլը։

Չգիտենք ի՞նչ բանի վերագրել. անփութութի՞ւն թէ դիտում։

ԲԱՖԱՐԱՏ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՆԵՐԿԱՅ ՎԻՃԱԿԸ

Վերջերս Թիւրքիա այցելող յոյն թղթակից մը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Անատօլուի կացութիւնը.

ՊԱՆՏԸՐՄԱ.—

Մարդ կը ցաւի երբ տեսնէ ամբողջ Պանտրրմա քաղաքը ամայացած։ Հոյակապ այգիները, չոր դաշտերու վերածուած են։ Պանտրրմայի նոր բնակիչները երկրագործ չեն։ Այգիները շրջապատուած եւ ծածկուած են վայրի բոյսերով։ Տեղ տեղ կանաչ դաշտեր կ'երեւին։ Բայց անոնց տէրերը կամ հին Պանտրրմացիներ կամ Մակեդոնացի թուրքեր են։ Ողողումներու դէմ ոեւէ միջոց ձեռք առնուած չէ։ Երբ սաստիկ անձրեւ գայ, կամուրջները կը փլին և տուները ջուր կը լեցուին։ Պանտրրմայի շրջակայքը կրնաք դեռ քանի մը այգիներ տեսնել։ Բայց եթէ քաղաքէն քիչ մը հեռանաք, ամայութիւնը սարսափելի է։ Քաղաքին փողոցներուն մէջ աղտոտ կայուն ջուրեր կան։ Այս վատ տպաւորութեանց տակ մեկնեցայ Պանտրրմայէն։

2 ժամուան ճամբորդութենէ մը յետոյ հասայ Սեյիճի։ Հին ատեններէն ի վեր Սեյիճի միշտ թրքական գիւղ մը եղած էր։

Սակայն հոս ալ կեանքը մարած է։ Քրիստոնեաներն էին որ շարժում կ'ստեղծէին այդ շրջանին մէջ։ Պանտրրմայէն, Աքսարէն, Մանիասէն և Իզմիրէն կուգային գնումներ ընելու, և հիմայ մարդ կը զարմանայ երբ կը տեսնէ այդ շրջանը մեռած։

Մեծ լանկար մը, ցած տուն մը. ահա կայարանը։ Այդ լանկարը որ 1822էն առաջ չէր բաւեր պատսպարելու անհամար պատկերը, այսօր կատարելապէս պարապ է։

Կայարանը հազիւ 10 հոգի տեսայ կայարանապետը և մի քանի գիւղացիներ մերկ ու բոպիկ, [illegible] սաստիկ ցուրտին։ Բոլորին ալ երեսը գունատ էր ջերմի հետեւանքով։ Քանի մը խեղճ խրճիթներ և ուրիշ [illegible]։ Ո՛չ է շարժում չկայ։

Գիւղացիները եւրոպական գլխարկներ հագած են, սակայն կը շարունակեն պահել իրենց հին մտայնութիւնը։ Ահա թէ ինչ ըսաւ ինծ զարգացած թիւրք մը.

— Զենք կրնար հաշտուիլ վերջին նորաձեւութիւններուն հետ։ Առաջինը ես՝ անմիջապէս որ տուն երթամ, գլխարկս կը նետեմ և ֆէս կը հագնիմ։

Հազիւ տասը վայրկեան կեցայ Սեյիրճի։ Այդ կարճ ժամանակամիջոցին, ոեւէ մէկը կրնայ է հասկնալ թէ քրիստոնեաներուն մեկնելէն յետոյ հողը կորսնցուց իր տէրը։

Շոգեկառքը դանդաղ դանդաղ կը յառաջանար դէպի Պալըքէսէր։ Հազուագիւտ է տեսնել հողագործ մը դաշտին մէջ։ Հոս հոն միայն կանաչ աննշան տարածութիւններ կ'երեւան։

Առաւօտեան ժամը 10ին հասանք Պալըքէսէր։ Հոս տեսարանը տարբեր է, կեանք կայ։

Հրապարակին վրայ ինքնաշարժեր կ'սպասեն։ Նոյն հրապարակին մօտ կը գտնուի զինուորական դպրոցը։ Պալըքէսէր ոտք կոխող կը համոզուի անմիջապէս թէ կը գտնուի զինուորական քաղաքի մը մէջ. զինուորական ինքնաշարժերու հսկայ լանկարներ, օդակայան, ամէն կողմ սպաներ։ Այս շարժումը սակայն երեւութական է։ Հոս ալ կեանքը կը պակսի։ Շօֆէօրները ձեռքէ ձեռք կը յափշտակեն ճամբորդները։

Կայարանէն քիչ մը անդին կը գտնուի «Թիւրք Օճախը» շէնքը, շինուած արաբական ոճով։ Թիւրքիոյ ամէն կողմը պիտի հանդիպիք նման շէնքերու։ Բայց ի՞նչ է «Թիւրք Օճախը»։ Հոն է որ երիտասարդները իրենց ազգայնական կրթութիւնը կ'ստանան և կը սորվին ատել Թիւրքիոյ բոլոր թշնամիները։ Սակայն այդ «օճախները» միաժամանակ յառաջդիմութեան ու զարգացման հնոցներ են։

Կամաց կ'ուղղուիմ դէպի քաղաքի կեդրոնը ուր կը գտնուէին հին ատենը յունական և հայկական թաղերը։ Պալըքէսէրի մէջ կային 2,500ի չափ յոյներ և մօտ 3-5000 հայեր։ Ամենամեծ և ամենահարուստ տուները քրիստոնեաներուն կը պատկանէին։

Երկու քրիստոնեայ թաղերու մէջտեղը և գրեթէ նոյն պարտէզին մէջ կը բարձրանային յոյներու եկեղեցին և դպրոցները և հայոց եկեղեցին իր դպրոցներով։ Այսօր երկու եկեղեցիներն ալ կանգուն են. սակայն ոեւէ քրիստոնէական խորհրդանշան մը չէք տեսներ անոնց վրայ։ Դպրոցները գրաւած է թիւրք կառավարութիւնը։

Քրիստոնեաներուն տուները կը բնակին Սելանիկէն և Կրետէէն եկած գաղթականները։ Փողոցներուն մէջ շարժում գրեթէ չկայ, երբեմն, երբեմն գիւղացիներ կանցնին դանդաղ քայլերով, առանց աճապարելու, ձեռքերնին համրիչ մը բռնած։

Պալըքէսէրը մարած չէ եւ կը շարունակէ չի մարսել Էնկիւրիի կառավարութեան նորութիւնները։

Պալըքէսէրէն դէպի Իզմիր երթալու ատեն պահ մը կանգ առինք Սանկաճաք գիւղը։ Կը բաւէ աչք մը նետել խրճիթներուն վրայ գաղափար մը կազմելու համար թէ որչափ աղքատ է ժողովուրդը և որչափ վատ են առողջապահական պայմանները։

Խումբ մը գործաւորներ կը նորոգէին Պէրկամա-Տրնըք ճամբան։ Այն պահուն որ այնտեղէն կ'անցնէի դադարի ժամ էր։ Գործաւորները կուտէին ամէնքն ալ նոյն ամանէն։ Գիտէի կերածնին մածուն առատ իւղով որուն մէջ մանրած էին սոխ և հաց։

Շոգեկառքը ճամբայ ելաւ։ Քիչ յետոյ կը տեսնէի Կիրէկչուլ և Պէյյէէ գիւղերը։

Սոմա կը մտնենք։ Հեռուէն կ'երեւէին արդէն երկաթէ հսկայ սիւներ որոնցմէ կախուած են հանքածուխ փոխադրող պզտիկ վակոններ։ Երկու տարիէ ի վեր այդ վակոնները անշարժութեան մատնուած են։ Շոգեկառքի ընկերութիւնը սուղ կը գտնէ Սոմայի հանքածուխին գինը։ Սակայն Սոմայի հանքերը փառքի օրեր տեսած էին։ Մեծ պատերազմին ընթացքին, երբ Թիւրքիան ամէն կողմէ պաշարուած էր և չէր ստանար անգլիական հանքածուխ, Սոմայի փայտաքարով կը շարժէին արեւմտեան Փոքր Ասիոյ շոգեկառքերը։ Այդ հանքերը կը պատկանէին Անտոնիոս Ջիմերիին։ Սոմա հասանք։ Ցիշեցի անմիջապէս այդ աղուոր քաղաքը իր առատ ջուրերով և ճարպիկ առեւտրականներով։ Հին ատենը 11,000 բնակչութիւն ունէր, որոնց 3,500-4000 յոյներ էին՝ մեծ մասամբ վաճառականներ և այգեպաններ։ Անշուշտ ներկայիս ոչ յոյներ ոչ ալ հայեր կան հոն։ Միայն հրեաները կը շարունակեն դեռ մնալ, բայց իզուր յաճախորդի մը ետեւէն կը վազեն։ Սոմա, քրիստոնեաներուն թաղը բաժնուած չէր տաճկական թաղէն։

Միակ քաղաքն էր, ուր երկու տարրերը միասին կ'ապրէին։ Սակայն քրիստոնեաներուն տուները կը զարնուէին իրենց արտաքին խնամուած երեւոյթով։

Կայարանը, ինչպէս ամէն տեղ, նոյն անշարժութիւնը՝ մի քանի ճամբորդներ, մանրավաճառներ եւ մուրացիկներ։

Ցած խանութներու մէջ կը տեսնեմ թիթեղներ լեցուն սեւ, բայց ոչ մէկ յաճախորդ։ Կը շարունակեմ յառաջանալ դէպի շուկան։ Փողոցներու մէջ ցանցառօրէն կը հանդիպիմ ցնցոտիներով հագուած գիւղացիներու։

Ականերեւ է որ հոս ալ աղքատութիւն կը տիրէ։ Միայն սպաները լաւ հագուած են։ Սրճարաններուն մէջ խուռներամ բազմութիւն։ Ամէն մէկ քայլին ստիպուած եմ աղտոտ ջուրերով լեցուն փոսերու վրայէն ցատկել։ Բայց ամէնէն աւելի շուկան է որ կը տառապի աղքատութենէ։

Գլխարկով գիւղացիներ, հին շալվարներ հագած լայն գօտի մը կապած մէջքերնուն անհոգ և ծոյլ իրենց էշերը կը քշեն և առանց աչք մ'իսկ նետելու կ'անցնին խանութներու առջեւէն։ Ուրիշներ բերած են իրենց ագարակներուն բերքերը և գնորդ չեն գտներ։

ՌՈՒՍԻԱՆ ԱՅՆՊԷՍ Ի՛ՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

ՄՈՍԿՈՒԱՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՏԱՆՋԱՐԱՆ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՕՐԱԳՐՈՂԻ ՄԸ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴՐԱԽՏԻՆ ԻՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻՆ ՄԱՍԻՆ

(Շարունակութիւն նախընթաց թիւէն եւ վերջ)

Այսօր, պատկերը, յուսահատօրէն տարբեր է։ Խանութներ չկան այլեւս, ուր անցորդը կարենայ մտնել։ Կան պետական խանութներ, որոնք ուտեստեղէնի բաժիններ կու տան բանուորներուն, բայց միայն այն բանուորներուն, որոնք անվերջանալի պոչ մը կազմած, սառած գետնի վրայ ժամերով կը սպասեն միսի կտորի մը, որ սակայն չի տրուիր բնաւ...

Ճիշդ է որ կայ տեսակ մը հաց, գորշ ու սեւ, որուն մէջ հազիւ 100ին 15—20 համեմատութեամբ ճերմակ ալիւր կայ։ Եւ սակայն, միւս բոլոր ուտեստեղէնները, — հաւկիթ, կաթ, կարագ, պանիր, [illegible] են միայն քիչ, շատ քիչ քանակութեամբ։

Բանուորական սովորական հագուստները կարելի է գնել միայն այն պարագային, երբ կը ներկայացնէք վկայագիր մը, թէ կ'աշխատիք այսինչ գործատան մէջ. իսկ զոյգ մը կօշկական սովորական «օքարֆինջ»ի համար— այն ալ եթէ գտնէք— պիտի վճարէք 18-20 սթերլին։

Անդրադարձումի այս խղճալի վիճակին վրայ աւելցուցէք նաեւ Մոսկուայի տէրերուն կողմէ ստեղծուած բնակութեան զարհուրելի պայմանները և տակաւին, շատ աղօտ գաղափար մը միայն պիտի ունենաք բանուորի յուսահատական կացութեան մասին։

Որովհետեւ, երեք միլիոն և աւելի մարդիկ լեցուած են այսօր քաղաքի մը մէջ, որ ամենէն շատը մէկ միլիոն հոգի միայն կրնայ առնել։ Սովորական երեւոյթ է տեսնել 1600 այր մարդիկ ու կիներ, որոնք կ'ապրին 60 սենեակ ունեցող տան մը մէջ և տեսնել նաեւ 8-10 այրեր ու կիներ՝ որոնք սարտէլի նման խառնուած են սենեակի մը մէջ, որ տրամաբանօրէն երկու հոգիի միայն կրնայ տեղ տալ։

Օրէնքը, բանուորին կ'արտօնէ գրաւել 38 քառակուսի ոտք տեղ մը, մինչդեռ Մոսկուայի մէջ թոյլատրուած է միայն 13 քառակուսի ոտք իւրաքանչիւր բանուորի համար այսինքն այնքան, որքան փոքր մահճակալի մը մակերեսն է։

Փոխադրութիւնը ուրիշ խնդիր մըն է, որ աւելի կը ծանրացնէ բանուորին ողորմելի վիճակը։ Կեանքիս մէջ բնաւ չեմ գտնուած հրմշտուքի այն վայրագ տեսարանին, զոր կարելի է տեսնել Մոսկուայի մէջ, ամէն առաւօտ կանուխ, երբ այդ դժբախտ մարդիկը, հազարներով ճամբայ կ'ելլեն իրենց աշխատած գործատուները երթալու համար։

Անսովոր չէ այն պատկերը, երբ հազարաւոր բանուորներ, գազաններու նման կը կռուին ելեքտրական կառքերու մէջ տեղ մը գրաւելու համար։ Աննկարագրելի է նաեւ այն տեսարանը, երբ բանուորուհիներ, երբեմն մարելով, երբեմն իրենց գլխարկները քամիին տալով կը վազեն շնչասպառ, որպէսզի հասնին արուարձաններէն անցնող առաջին կառախումբին։

Երեւակայեցէք նաեւ քաղաք մը, ուր մէկ հատիկ պետական հիւանդանոց կարելի չէ գտնել և եթէ երթաք ատամնաբոյժի մը մօտ, պիտի ըսուի ձեզի, թէ ձեր ակռայի «քուրօն»ին համար անհրաժեշտ ոսկին դուք պէտք է բերէք։

Քաղաք մը՝ ուր չէք կրնար մէկ թերթ նամակի բարակ թուղթ գտնել, ուր մէկ զոյգ կալօշ-լաստիկ իսկ չպիտի գտնէք, որովհետեւ կառավարութիւնը արտասահման ղրկած է ամենայետին զոյգ մը կալօշ անգամ, ուր գործածուած գրամեքենայ մը կ'արժէ 50 սթերլին, այր մարդու ձեռք մը զգեստը ամենէն աժան տեսակէն 30 սթերլին է, ուր, զոյգ մը մետաքսեայ գուլպան անծանօթ բան մըն է։

Բուռն փրոփականտ է միայն որ կը փրկէ ժողովուրդը, ծայրայեղ յուսալքման անդունդէն։ Ամէն տեղ և շարունակ, կարմիր դրօշակները, որոնք կը հաչակեն ճարտարարուեստական մեծ յեղափոխութեան յառաջդիմութիւնները, կ'ողողեն ամէն քաղաքի փողոցներն ու առեւտրական կեդրոնները։

Ըսինք արդէն, որ Մոսկուայի թերթերը — և թերթը, որ 5 կոպէկ կ'արժէ, ամենէն աժան բանն է — գրեթէ ամբողջովին, իրենց սիւնակները յատկացուցած են Հնգամեայ Ծրագրին, ամէն անգամ որ չեն զբաղիր օտար միջամտութեան մը հաւանականութեամբ։

Կարեւոր արժէք կ'ընծայեն նաեւ ռատիոյին, որովհետեւ, գիշեր ցերեկ, ձայները ճարտար բանախօսներուն, որոնք կ'ոռնան Կրեմլինի պատերուն ետեւը, կ'արձագանգեն ամէն տեղ, ամէն փողոցի անկիւնը և մինչեւ իսկ հեռաւոր գիւղերու մէջ զետեղուած բարձրախօս գործիքներու միջոցով։

Այս բոլորը, երբեմն երբեմն, յոյսի ճառագայթ մը կը նետեն բանուորի սրտին մէջ։ Հակառակ ասոր սակայն կը տիրէ ընդհանուր յուսահատութիւն մը։

Դժուար է գուշակել, թէ տակաւին որքա՛ն ժամանակ, կառավարութիւնը պիտի շարունակէ պարտադրել այս քստմնելի պայմանները, ռուս ժողովուրդին, սակայն, մինչեւ իսկ այն երկրին մէջ, ուր յուսալքման աստիճանը [illegible] կերպով վար է, մարդկային հանդուրժումը սահմաններ ունի։

Ք. ՋԵԹԸՄ

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ԹԱՀՍԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ — ԹԻՒ 18

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ

ԻՆՉՊԷ՛Ս ԳՏՆՈՒԵՑԱՒ ԵԸԼՏԸԶԻ ԴԻՊՔԻՆ ՀԵՏՔԸ

ԿԱՌՔԻ ԱՆԻՒԻՆ ՔԱՈՒՉՈՒԿԸ ԿԸ ՔԱԿԷ ՀԱՆԳՈՅՑԸ

ԺՕՐԷՍ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԼՐՏԵՍԸ...

ՏԻԳՐԱՆ ՔԷԼԷԿԵԱՆ ՀԱՄԻՏԻ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ?

Յեղափոխականներու հաշիւը սխալեցաւ. Սուլթան Համիտ իրենց հաշուած վայրկեանին մզկիթի դրան առջեւ պիտի չգտնուէր։ Շէյխ Իւլ Իսլամի հետ ունեցած զոյգ մը խօսակցութիւնն էր որ Համիտը ուշացուց։ Ռումբի պայթած պահուն ան դեռ կառք հեծնալու համար դէպի սանդուխները կուղղուէր։

Թէպէտ չեմ գիտեր թէ Սուլթան Համիտ ռումբի պայթած միջոցին վախցա՞ւ թէ ոչ, սակայն արտաքնապէս ան շատ յանդուգն ու անվախ կը տեսնուէր։

Այդ միջոցին Սուլթան Համիտը բարկացնող միակ դէպքը, ռումբի պայթիւնի հետեւանքով յառաջ եկած խառնակութեանց միջոցին, արաբական գունդի զինուորներէն մէկուն իրարանցման մասնակցելով օդին մէջ ձեռք մը զէնք պարպելն էր։

Կրնամ ըսել որ Համիտը ռումբի վախէն աւելի այս դէպքը զբաղեցուցած էր։ Պաշտպան գունդերու այս կերպ զէնքով խաղալը Թագաւորին երբեք հաճելի չէր երեւնար։ Ռումբի պայթիւնէն և առաջին իրարանցման [illegible] քիչ վերջ Սուլթան Համիտ ըստ իր սովորութեան կառք նստաւ և իր ձեռքով քշելով ներկայ բազմութեան և զինուորներու ծափահարութեանց մէջ դէպի Եըլտըզ ուղղուեցաւ։

Այդ միջոցին իսկ, Սուլթան Համիտ Ջիթ Պէօշկիւի առջեւ կենալով դեսպանները բարեւելու սովորութիւնը չմոռցաւ։

Այդ դէպքէն անմիջապէս վերջ բոլոր Իւլէմաներն ու նախարարները, դեսպաններն ու իրենց թարգմանները Թագաւորին մօտ եկան շնորհաւորելու համար։ Օտար տէրութեանց թագաւորներէն բազմաթիւ հեռագիրներ եկան այդ ուղղութեամբ։

Եըլտըզի դէպքէն անմիջապէս վերջ, իբրեւ առաջին միջոց հրամայուեցաւ երկաթուղիի և ծովային փոխադրութեանց դադարումը և խուզարկութիւններ կատարել անոնց մէջ։ Միեւնոյն ժամանակ քննութեանց ձեռնարկուելով կազմակերպիչներուն ձերբակալութեան միջոցները ձեռք առնուեցան։ Ընտրուած յանձնախումբը իսկոյն գործի ձեռնարկեց։

Դէպքին հանգոյցը առաջին օրն իսկ ընդհ. [illegible] Նէճէմէտտին Մոլլա պէյ լուծած էին։ Անոնք այդ օր Եըլտըզէն Պէշիկթաշ իջնալու ատեն ճամբան քաուչուկի կտոր մը գտած էին։ Այս քաուչուկը կառքի մը անիւին կը պատկանէր, որուն մինչեւ այդ օր տեսնուած չէր նմանը։ Այս ծայրէն սկսելով խնդիրը ամբողջութեամբ երեւան հանուած էր և ձեռք անցուած փաստերը իրականութիւնը պարզած էին։

Ֆէհիմ փաշան իհարկէ այս տեսակ պատեհութիւն մը ձեռքէ փախցնել չէր ուզեր. օր մը ան ալ Թագաւորին ժուռնալ մը տալով ոճրագործներուն ներսէն փնտռուիլը առաջարկեց։ Մահափորձին հայ յեղափոխականներու կողմէ կազմակերպուած ըլլալը այնքան որոշ ըլլալէ վերջ, տէրօրիսթները պալատին մէջ փնտռելու առաջարկը կրնայ ցոյց տալ Ֆէհիմ փաշայի արիւնածարաւ նկատումները։

Ֆէհիմ փաշա այս պատեհութիւնը ուզեց շահագործել, սակայն իր ժուռնալին կարեւորութիւն տուող չգտնուեցաւ։

* * *

Եըլտըզի մահափորձին մէջ ամենակարեւոր դերը խաղացող մարդը Ժօրէսն էր։ Կարգ մը ուրիշ տէրօրիսթներու հետ միատեղ, Ժօրէսն ալ մահուան դատապարտուած էր։

Գիշեր մը Պրիւքսէլէն Եըլտըզ հեռագիր մը եկաւ։ Այդ հեռագրով Ժօրէսին ներում շնորհուիլը կը խնդրուէր։ Հեռագիրը սպառնալիքով և խնդրելու պէս ձեւով մը խառն էր։

Այս հեռագիրէն վերջ Սուլթան Համիտի խաղցած դերը շատ ուշագրաւ է։ Իր կեանքին դէմ մահափորձ ընող, ռումբը կրակող և վերջապէս բոլոր գաղտնիքներն ու կարգադրութիւնները խոստովանող և մահուան վճիռ ստացող Ժօրէս ոչ միայն չպատժուեցաւ, այլ չբանտարկուեցաւ ալ, մինչեւ անգամ սահմանէն դուրս ալ չ'աքսորուեցաւ։ Ընդհակառակը ներման արժանացաւ, բանտէն պալատ բերուեցաւ, Թագաւորին հետ տեսակցութիւն ունեցաւ և հայ յեղափոխականներու ի վնաս աշխատելու և անոնց վիճակն ու շարժումները Թագաւորին տեղեկացնելու պաշտօնին կոչուեցաւ։ 500 ոսկի ճամբու ծախք տրուեցաւ անոր և Սիրքէճիէն շոգենաւ նստելով գնաց։

Ժօրէս անկէ վերջ որպէս լրտես ծառայեց Սուլթան Համիտին և բազմաթիւ ժուռնալներ ղրկեց անոր Եւրոպայէն։

* * *

Իմ յուշերուս մէջ համառօտակի յիշուած Եըլտըզի դէպքերուն քննութեան պաշտօնը ստանձնող յանձնախումբի կողմէ տրուած և տպագրուած տեղեկագրին մէջ մահափորձի որոնց կողմէ և ինչ նպատակով գործադրուած ըլլալը ցոյց տրուած է։ Սակայն դէպքին բուն ներքին մասը և ամենէն կարեւորը անծանօթ մնացած է։ Որովհետեւ այդ թուականներուն ներքին գաղտնիքները երեւան հանել անկարելի էր։

Ես պաշտօնիս բերումով տեղեկացած ճշմարտութիւններուս մասին այսօր գրելու մէջ ոեւէ անպատեհութիւն չեմ տեսներ։ Որով առանց վերապահութեան ընթերցողները տեղեակ կը պահեմ այդ իրադարձութիւններուն։

ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այդ օրերուն իբրեւ փախստական Եգիպտոս գտնուող Նախկին գլխաւոր լրտես Ահմէտ Ճէլալէտտին փաշա, Ա. քարտուղարութեան միջոցաւ Սուլթան Համիտին հետեւեալ ժուռնալը կը ղրկէր, որուն մէջ յիշուած է թէ հայ քօմիթէները մահափորձի պիտի ենթարկեն Թագաւորը.

«Ծառանիդ որքան ալ Թագաւորական համակրանքէն զրկուած և կարգ մը մարդոց երեսէն անիրաւուած եմ սակայն շատ փոքր տարիքէս իվեր Թագաւորական շնորհքներով սնած և ապրած ըլլալուս համար կստիպուիմ տեղեկացնելու որ ժէօն թիւրքերու հայ քօմիթէներու հետ միացման հետեւանքով Ժընէվի մէջ որոշում մը տրուած է մահափորձի ենթարկելու համար Թագաւորը։ Այս լուրը հաղորդելու պարտականութիւնը վրաս կը դնէ իմ տեսած շնորհներս և երախտագիտութիւնս։ Այս լուրը կը հաստատէ նաեւ Ձերդ Թագաւորութեան ծառաներէն Տիրան էֆէնտի Քէլէկեան»։

1321 Մայիս 17 Գահիրէ

Գիտնական Ընկերվարականներէն Հէնրի Ասօլֆի ժուռնալը

Որքան ալ Օսմանեան Կայսր Սուլթան Համիտ խան հազրէթները ընկերվարական վարդապետութեան հակառակ է, սակայն Գերմանիոյ շահերուն հետ իր կեանքին ունեցած կապակցութեան հետեւանքով, պարտականութիւն կը համարեմ իրեն իմացնելու որ ժէօն թիւրքերը և հայ և պուլկար քօմիթէները կը ծրագրեն մօտ օրէն մահափորձի ենթարկել զինք։

ՀԷՆՐԻ ԱՍՕԼՖ

(Շար.)

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՆՕԹԵՐ

ՍԹԱՆՏԱՐՏ ՕՅԼԸ Կ'ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԷ ԻՐ 45,000 ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Նիւ-Եորքէն կ'իմացնեն.—

Սթանտարտ Օյլ Ընկերութիւնը իր 45.000 պաշտօնեաներուն համար որդեգրած է ապահովագրական դրութիւն մը, որ իրեն պիտի արժէ տարեկան 5—10 միլիոն տոլարի գումար մը։

Այս ընկերութեան մէջ աշխատող իւրաքանչիւր մարդ հանգստեան թոշակի իրաւունք պիտի ունենայ, այրերը՝ իրենց 65 տարեկանին եւ կիները՝ 55ին։ Հանգստեան գումարը պիտի ճշդուի իրենց տարեկան թոշակներու 100ին 2ը բազմապատկելով իրենց պաշտօնավարած տարիներու թիւով։

Այս միեւնոյն ծրագիրը կը նախատեսէ գումարներու վճարումը մահուան պարագային եւ հաշմանդամութեան ու անկարողութեան համար, ստացուելիք հանգստեան թոշակէն անկախաբար։

Այս ապահովագրութեան գումարներուն երեք չորրորդը պիտի վճարուի Ընկերութեան եւ շուրջ մէկ չորրորդը պաշտօնեաներուն եւ բանուորներուն կողմէ, իրենց ստացած թոշակներուն համաձայն։

Սթանտարտ Օյլը, այս մեծ ապահովագրութիւնը կնքած է Նիւ-Եորքի Մէթրափոլիթըն Լայֆ Ինշուրընս» Ընկերութեան հետ։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Միացեալ Նահանգներու Օքլահոմա Սիթի քաղաքին մէջ, անցեալ Յունուարի 13ին, Ահարոն Ֆրէյ անունով 91 տարեկան ծերունի մը ամուսնացած է...19 տարեկան Պէրթա Տաքըրթի հետ։

Դեռատի հարսը, ամուսնացած օրն իսկ մայրը դարձաւ երեք զաւակներու, որոնց ամենափոքրը... 50 տարեկանէն վեր է։

ԱՐԾՈՒԻ ՄԸ ԵՐԿՆՔԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏԱՊԱԼԷ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ

Հնդկաստանի Լահօր քաղաքէն կը հաղորդեն թէ, երկու զին. օդաչուներ սպաննուած են, բախումի մը հետեւանքով, որ տեղի ունեցած է 800 ոտք բարձրութեան մը վրայ, օդանաւին եւ...արծիւի մը միջեւ։

Զին. փորձի մը ժամանակ օդանաւը վար կ'իջնէր, երբ վայրէջքի պահուն զարնուեցաւ արծիւին եւ կոտրեց իր թեւերէն մէկը։ Օդաչուներէն մէկը յաջողեցաւ վար ցատկել, բայց իր անկարգելը (փարաշիւթ) չգործելով, գահավիժօրէն գետին ինկաւ ու ջախջախուեցաւ, Իսկ միւս օդաչուն սպաննուեցաւ այն ատեն, երբ օդանաւը գետին զարնուելով փշրուեցաւ։

Այս բախումի ընթացքին սպաննուեցաւ նաեւ արծիւը որուն թեւերը, մէկ ծայրէն միւսը 8 ոտք երկարութիւն ունէին։

ԳԻՒՏ ՄԸ

Անգլիացի գիտուն Տօքթ. Ճէյմըս Ռոպինսըն գիւտ մը ըրած է, որով եօթն անգամ կը դիւրանայ հեռանալ հեռագրական հաղորդագրութեանց գործը։ Առաջին փորձերը անցած են շատ յաջող։ Եթէ այս գիւտը կիրառուի, կարելի պիտի ըլլայ հեռագրագրիրով նամակներ հաղորդել։

ՄԻՍ ՓԱՐԻԶ
4 ԱՄՍՈՒ ԶԱՒԱԿ ՄԸ ՈՒՆԻ...

Թերթերը արձագանգը եղած էին տարօրինակ լուրի մը.— «Միս Ֆրանսա, կ'ըսէին անոնք, որ Միս Եւրոպա 1931ի տիտղոսին արժանացաւ, կորսնցուցած է իր այս երկու տիտղոսներն ալ։ Որովհետեւ հաստատուած է որ անիկա ունէր չորս ամսուան զաւակ մը... Միս Եւրոպան ընտրող ժիւրին, արտակարգ նիստ մը գումարելով, չեղեալ նկատած է իր սկզբնական որոշումը Միս Եւրոպայի մասին։»

Լուրը, սուտ չէ, այլ սխալ։ Իր տիտղոսէն զրկուած «Միս» մը կայ արդարեւ, բայց անիկա ոչ թէ Միս Ֆրանսա, Եւրոպա՝ Օր. Ժան Ժիւլեան է, այլ այս տարուան Միս Փարիզը՝ «օրիորդ» Վիվիան Օրթմանզը, որ իրապէս, «Ժուրնալ»ի տեղեկութեանց համաձայն, քանի մը ամիս առաջ, սիրոյն եւ... աշխարհ բերած է, ...«Միս» ։

Շատ պարզ է որ, կը գրէ «Ժուրնալ», աղջկան մրցակից ծանօթներէն մէկը ըրած է այս ցուցմունքը, որուն համար մայր-աղջիկը դատ պիտի բանայ վստահութեան զեղծումի ամբաստանութեամբ։

Եւ հիմա, մաքրակրօններն ու մանաւանդ մաքրակրօնուհիները պիտի հարցնեն.

— Այսպէ՞ս են Փարիզի բոլոր օրիորդները...

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԵՏՐ. 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցած չորեքշաբթի երեկոյ Ժողովրդային տան սրահներուն մէջ տօնուեցաւ Փետր. 18ի ժողովրդական ապստամբութեան տարեդարձը։ Ստուար բազմութիւն մը լեցուցած էր ամբողջ սրահը եւ բազմաթիւներ միջանցքներու վրայ ոտքի մնացին, իսկ ուրիշներ տեղի չգոյութեան պատճառաւ ետ գացին։

Հանդէսին նախագահ ընկ. Յովհաննէսեան իր բացման խօսքով բացատրեց օրուան նշանակութիւնը։ Ընկ. Թիւթիւնճեան խիստ խնամուած բանախօսութեամբ մը ցոյց տուաւ Փետր. 18ի ապստամբութեան արժէքն ու օգուտները, ներկաներէն խլելով երկարատեւ ծափեր։

Մաեքոս Զարիֆեանի «Ծառեր» արտասանեց Օր. Հ. Իբէքեան՝ գեղեցկօրէն եւ զգայնութեամբ։ Պ. Մ. Հազարեանի ղեկավարութեամբ եղան խմբերգներ, ներկայացուեցան կենդանի պատկերներ՝ Պ. Զաքրոսի ղեկավարութեամբ։ Ընկեր Բաբախեան կարդաց Յիսմաեանի «Ցաղքանակ»ը։

ԱԶԳ. ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

«Ազդակ»ի լուրերու բաժնին մէջ համառօտակի կերպով յիշուած էր այս տարուան ազգ. պարահանդէսի ձեռնարկութիւնը.

Հաստատելով նաեւ «Ազդակ»ի լրատուին, գլխաւորաբար պարահանդէսի կարգապահութեան եւ հասոյթին վերաբերեալ գնահատութիւնները, իբրեւ ներկայ մը սոյն պարահանդէսին եւ նախանձախնդիր ազգային արժանապատւութեան բարձրացման, աւելորդ չեմ նկատեր յիշել կարգ մը թերիներ, որոնք կ'արժէ նկատի առնել յառաջիկայ տարեկան պարահանդէսներու ընթացքին։

Գաւական յանձնախումբին տոմսակներ զետեղելու համար թափած ջանքերը կրկնապէս գնահատելի են, Սակայն պէտք չէր այդքանով սահմանափակէին իրենց աշխատանքները։ Ազգ. պարահանդէսներ, որոնք բացի նիւթական նպատակներէ, ունին նաեւ բարոյական արժէքներ, ըմման մէջ դնելով մեզ պահ մը օտարներու եւ տեղացիներու հետ, պէտք է ծառայեն լաւագոյնս ծանօթացնելու անոնց մեր ազգ. բարքերն ու ընդունակութիւնները։

Դժբախտաբար հոգ չէր տարուած այս վերջին կէտերու կիրառման։ Ներքին գործերու նախարարի մը հովանաւորութիւնը վայելող սոյն պարահանդէսը, զուրկ էր սրահի զարդարանքէն եւ գեղարուեստական բաժինէ մը։ Մինչ շաբաթ մը առաջ, միեւնոյն սրահին մէջ, ռուս գաղութի կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը իր խանդավառ պարերէն եւ սրահի ճոխ զարդարանքէն զատ, ներկաները ծանօթացուց ռուսական ուրոյն գեղարուեստին։

Այս առթիւ փափաքելի էր որ յետ այսու նկատի առնուին հետեւեալ կէտերը եւ որոնք բաց են ամենակարեւոր կողմերն են ազգային անունին տակ ամէն տարի տրուած պարահանդէսներուն.

ա) Ազգային ճաշակով եւ յատկանիշներով զարդարել սրահը.

բ) Գեղարուեստական բաժին մը աւելցնել ծրագրին, ուր կարելի ըլլայ ազգ. հարազատ նկարագիր դնել.

գ) Ապահովել ներկայութիւնը տեղացի եւ օտար հեղինակաւոր անձնաւորութիւններու եւ երեւելի ընտանիքներու։

Այս կերպով ձեռնարկը կրկնապէս կ'արդիւնաւորուի եւ կը ծառայէ իր կրկնակ նպատակներուն։

ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ ՔԱՐՈԶՆԵՐ

Մեծ Պահոց առթիւ յառաջիկայ կիրակի Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ պիտի քարոզէ Գեր. Տ. Եղիշէ Արքեպիսկ. Կարոեան, Ամանոսի Ս. Երրորդ. եկեղեցւոյ մէջ Գեր. Տ. Բաբգէն Եպիսկ. Կիւլէսէրեան, իսկ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ Գեր. Տ. Շահէ Ծ. Վրդ. Գասպարեան։

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՍԷՆ

Սայյաթի մօտ, կարգ մը որսորդներ երբ նաւակով կ'երթային ծովու վրայ, տեսան մարմին մը ալիքներու վրայ որ կը ծփէր։ Իսկոյն դուրս հանեցին եւ տեսան որ դեռ ողջ է. քիչ մը աշխատելէ վերջ զայն առողջացուցին եւ հասկցան որ ան ինքզինքը նետած էր ջուրին մէջ, անձնասպան ըլլալու համար։

Ըստ քննութեան յայտնի եղած է որ յուսահատ երիտասարդը երկար ատենէ ի վեր անգործութենէ կը տառապէր։

ՏՂԱՆ ԿԸ ԽԵՂԴԷ ՄԱՅՐԸ

Սաֆարիէի մէջ խեղդուած էր կին մը։ Քննութիւնները ցոյց տուած են որ զայն խեղդողը իր տղան է, որուն դրամ չէր տուած խեղճ մայրը։

ՕՆՆԻԿԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՈՃԻՐ ՄԸ ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

• Մեր ընթերցողները անշուշտ կը յիշեն որ Հալէպի ներքին հեղինակը, հայ վարիչին Օննիկի սպանիչը՝ Մեծանառուս Մուսթա Ճապրի, դրամական խոշոր երաշխաւորութեամբ մը ժամանակաւորապէս ազատ արձակուեցաւ։

Տեղական լրագրողները դժգոհ են այս երեւոյթէն ու չեն վարանիր իրենց զայրոյթը յայտնելու Ֆրանս. դատարանին որուն կը վերաբերի այս դատավարութիւնը։ Արդարեւ «Էլ Թաքատտիւմ»ի մէջ կը կարդանք.

«...Մենք չենք պահեր հովանաւոր իշխանութիւններէն որ Ֆրանս. դատարաններու ընթացքը այս խնդրին մէջ արթնցուց կարգ մը կասկածներ ու մեկնութիւններ...

...— որ Ֆրանսական դատարաններու կողմէ ընդգրկուած այս մասնաւոր վերաբերմունքը, այսինքն նիւթական երաշխաւորութեամբ ազատ արձակումը ոճրագործութեամբ ամբաստանուածի մը— ինչ որ չէ ունեցած որեւէ նախընթաց այս երկրին մէջ—«յառաջացուց ժողովուրդի մտքին մէջ, այս դատարաններու մասին, յեղաշրջում մը որ շատ մօտէն կը նմանի կործանումի մը»...

«Լը Ջէօ տը Տամաս»ի խմբագրապետը Պ. Ժօրժ Ֆարիս առաջնորդողի մը մէջ կը հարցնէ դատական իշխանութիւններէն թէ՝ ո՞վ պիտի արգիլէ Ճապրիին որ հրապարակէն անհետանայ, այն օրը, երբ տեսնէ թէ իր կեանքն ու հանգստութիւնը վտանգի մէջ են մօտակայ դատապարտութեամբ մը։

Ճապրիի փախուստի պարագային, ո՞վ իր վրայ պիտի վերցնէ պատասխանատուութիւնը։

Ուրիշ հարցում մը եւս։

Եթէ կարծեցեալ ոճրագործը Ճապրի մը չըլլար, այլ անծանօթ մը,— օրինակի համար նոյն ինքն վարիչը,— այնքան հեռուներ պիտի երթայի՞ն իրաւախոհութիւն մը ցնելու համար՝ անանուն ոճրագործին։

Եզրակացութիւն։

Ոճրագործը ոճրագործ մըն է։ Անիկա կրնայ ըլլալ Ճապրի մը։ Կրնայ ըլլալ Ճապրիի սպասաւորը։ Օրէնքը չի նայիր ոճրագործներու յանցանքին բաց իրենց ընկերային հանգամանքին։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարարուեստական Ազատութիւններու Յանձնախումբը իր վերջին նիստին մէջ քննեց ու ընդունեց կարգ մը խնդրագիրներ որոնք կը պահանջեն զերծ մնալ մաքսային տուրքէ, ճարտարարուեստներու հիմնումին համար։

Անոնցմէ կարելի է յիշել մասնաւորաբար բուրդի տալակներու գործարան մը, հաստատութիւններ ելեկտրական հոսանքի հայթայթումին համար, երկու կղմինտրանոց, երկու սառի գործարան, գլխարկի, բիբեղի ու խաւաքարտ տուփերու, պանրանոցներու եւ սիկարէթի գործարաններ եւլն։

ՄԵՐ ՀԻՒՐԸ

Ամերիկացի ծանօթ արեւելագէտ Պ. Շարլ Քրէն, որ 1919ին որպէս ամերիկեան պատուիրակութեան մը նախագահ Սուրիա այցելեց, Միջագետք անցնելու միջոցին Պէյրութ պիտի հանդիպի։

ՎԻԺԱԾ ՑՈՅՑ

Ցոյցը զոր պիտի կատարէին ծխախոտի գործարաններու աշխատաւորները բողոքելու համար պանիրոյի օրէնքին ու մեքենաներու գործածութեան դէմ տեղի չունեցաւ, շնորհիւ ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցներուն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՁԻԹԵՆԻՆԵՐԸ

Հովանաւորեալ երկիրներուն մէջ այժմ կը գտնուին տասը միլիոն ձիթենիներ եւ կը բաժնուին հետեւեալ կերպով.

Սուրիա՝ 4.800.000 հատ
Լիբանան՝ 3.600.000 »
Ալաուիներու երկիր՝ 1.200.000
Ալեքսանտրէթի Սանճաք՝ 400.000

ԱՀՌԵԼԻ ՈՃԻՐ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ
14 ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՏԱՆԻ ՄԸ ԿԸ ԼԼԿԵՆ ՈՒ Կ'ՍՊԱՆՆԵՆ

Անցեալ շաբթուայ ընթացքին Հալէպի մէջ տեղի ունեցաւ ահռելի ոճիր մը որուն զոհն 14 տարեկան մաքրուհ պատանի մըն է։

Կարգ մը անծանօթներ խենէշօրէն լլկելէ յետոյ դժբախտ պատանին, զայն կ'սպաննեն վայրագօրէն ու կը դատարկեն անոր գրպանը ուր կը գտնուէր 60 սիւր. ոսկի։

Այժմ ձերբակալուած են բռնաւոր իշխանութեան (ուր կատարուած է ոճիրը) վարիչը, երեք ճամբորդներ եւ կարածի տէրը։

Քննութիւններ կը կատարուին բուն ոճրագործը գտնելու համար։

ՀՆԴԻԿ ՆԵՐՍԵԼԻԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԲԱՐՁՐ ԲՈՄԻՍԵՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Հնդիկ երեւելի Շէվքէթ Ալի հրեշակքի օր ընդունուեցաւ Բ. Գոմիսէր Ն. Վ. Պ. Բոնսօի կողմէ։

Տեսակցութեան ընթացքին Շէվքէթ Ալի յայտնած է Պ. Բոնսօին որ Ֆրանսայի բռնած ընթացքը Ափրիկէի մէջ, ուր Ֆրանսան կ'ուզէ ֆրանսացնել դարձնել արաբախօս բնակիչները, շատ գէշ ազդած է Հնդկաստանի իսլամներուն վրայ։

Պ. Բոնսօ պատասխանելով բսած է որ ինք այդ հարցին շուրջ պէտք եղած ստոյգ տեղեկութիւնները չունի վճռաբանելու համար, միայն թէ աւելցուցած է որ թիւրիմացութիւն մը պէտք ըլլայ այդ խնդրին մէջ։ Պ. Բոնսօ աւելցուցած է նաեւ որ Ֆրանսան իր իսլամ հպատակներուն դժգոհութիւն պատճառելիք որեւէ բան չըներ։

Շէվքէթ Ալի պատասխանած է.

— Այս խնդիրը հանրային կարծիքին յայտնի պէտք է ըլլայ. այն ատեն Ֆրանսա, եթէ հիրը է բռնաւորը, կը դատապարտուի ամբողջ մարդկութեան առջեւ։ Իսկ եթէ սուտ է բռնածը, այն ատեն կը հանգստանան տառապող մտքերը։ Ես Ափրիկէ պիտի երթամ եւ հոն պիտի հաստատեմ։

Սուրիոյ անկախութեան շուրջ խօսելով, հնդիկ նշանաւորին բսած է.

— Ես ներկայիս սուրիական խնդիրներու մանրամասնութեանց մտնել չեմ ուզեր, սակայն սուրիացիներու ներկայ սփոռը տեսնելով Ֆրանսայի ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ գէշ հետեւանքներու վրայ, եթէ անոնց անկախութիւնը չյարգուի։

Բ. Բոնսօ պատասխանեց.

— Ես ալ կը տեսնեմ որ Սուրիական խնդրի լուծման ժամանակը եկած է եւ ես շատ կ'աշխատիմ այդ խնդրին համար. կ'ուզեմ որ Իրաքի խնդրէն առաջ Սուրիականը կարգադրուի։ Սուրիան հիջ Իրաքի քաղաքական վարչաձեւը պիտի առնէ։ Շատ կը ցաւիմ եթէ մինչեւ 1932 Սուրիոյ կացութիւնը չպարզուի եւ կարգադրութիւնները չվերջանան։

Շէվքէթ Ալի վերջէն Պ. Բոնսօին բողոքած է Ֆրանսայի պաշտօնաթերթներուն ազգայնական լրերներուն հանդէպ ցոյց տուած դժուարութեանց համար։ Այդ ֆաղափակումներուն, կ'ըսէ հնդիկ յիշը, ծրեդ ժամանակին Հնդկաստանի մէջ Անգլիոյ հետեւած քաղաքականութեան կը նմանի, որ վերջէն ձախողեցաւ։ Առաջ, կ'ըսէ ան, անգլիացիները կը բանտարկէին եւ կ'աքսորէին հնդիկ լիտերները, կարծելով որ այդ կերպով դժուարութիւնները կը վերցնեն։

Ամենավերջը, Շէվքէթ Ալին Պ. Բոնսօին ցոյց տալէ վերջ Սովիէթներու եւ Իտալիոյ ախորժակները հանդէպ այս երկրին, յայտնած է որ այդ թշնամութիւնները աւելի պիտի սաստկանան եւ պիտի վնասեն եթէ Ֆրանսան տեղացի ժողովուրդին փափաքները չիրականացնէ։

Այս տեսակցութիւնը տեւած է մօտ մէկ ժամ, որմէ վերջ Շէվքէթ Ալի մեկնեցաւ Դամասկոս։

Ո՞Վ Է ԿԱՆՏԻՆ
ՇԷՎՔԷԹ ԱԼԻԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մուհամմէտ պէյ Պէյհումի տան մէջ, հրաւէրի մը ընթացքին, Շէվքէթ Ալիին հարցուցած են Կանտիի մասին եւ անկէ բացատրութիւններ ուզած։ Շէվքէթ Ալին պատասխանելով բսած է.

— Կանտին հռետոր մըն է, անոր նմանը չկայ իր անուշ խօսքերով եւ շատ որոշ բացատրութիւններով։ Կռուի մը ընթացքին շատ յանդուգն է եւ անվեհեր, բայց սաստիկ տագնապի մը միջոցին սփոփութեան կը մտնուի։ Միայն թէ Կանտին զարմանալի բնաւորութիւն մը ունի. պարզ խնդիր մը կը բարդացնէ։ Օրինակի համար, կը հարցնէք Կանտիին. «ամուսնացա՞ծ ես թէ՝ ամուրի» կը պատասխանէ. «չեմ ամուսնացած», սակայն վերջը կ'աւելցնէ. «ութը ամիսէ ի վեր տիկինս չեմ տեսած»։ Ուրիշ օրինակ մը, եթէ Կանտին կուժով մը ջուր խմել ուզէ, ուղղակի չի խմեր, այլ վեր կը բարձրացնէ եւ վերէն կը թափէ բերանը մինչեւ որ ջուրը իր հագուստներ, թրջէ։

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ՀԻՒՍԷՅՆ ՍՈՒՐԻԱ՞ ԵԿԱՆ...

Շրջան ընող զրոյցի մը համաձայն Մեքքէի փախստականը Հիւսէյն իբր թէ Սուրիա ապաստանած է եւ տեսնուած Հալէպի մէջ։ Կ'իմանանք նաեւ թէ Թիւրք կառավարութիւնը լրտեսներ ղրկած է Սուրիա հետապնդելու համար զայն։

Այս լուրը սակայն շատ զարմանալի կը թուի մեզի անոր համար որ Մեքքէն եւ սուրիական ամենամօտիկ սահմանի հեռաւորութիւնը հարիւրաւոր մղոններ են։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾ
ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԸ ԵՒ ԵՐԿՐԱՉԱՓ ՄԸ ՄԵՌԱԾ

Դամասկոսի նախորդ նախարարներէն Շաքիր Քայիմ եւ Շիւքրի պէյ Խալիֆէ, երկրաչափ, միասին Դամասկոսէն Նէպք կ'երթային ինքնաշարժով։ Սակայն ճամբան, երբ ինքնաշարժը արագօրէն կը սուրար, կը շրջի եւ երկու ճամբորդներ կը մեռնին։ Վարիչը անվնաս կ'ազատի։

Ասոնց մարմինները փոխադրուեցան Դամասկոս եւ մեծ հանդիսութիւններով եւ շուքով տեղի ունեցաւ թաղումը։

ԵՐԿՈՒ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐ

Թիւրք կառավարութիւնը Օռտու քաղաքին մէջ մահուան դատապարտած է՝ Մոհամմէտ պայրամ եւ Մահմուտ Հիւսէյն երկու աւազակներ, որոնք սահմանի վրայ խառնակութիւններ եւ աւազակութիւններ կ'ընէին։

ՑԱՒԱԼԻՈՒՄ

Պայրամի տօնին առթիւ «Ազդակ» փոխանակ երէկ երեկոյ տպուելու, այս առաւօտ տպուեցաւ։

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Մեր նախորդ թիւին մէջ հրատարակուած նկարներէն երկուքը՝ Սպարապետ Սուրէն եւ Մուշեղ Աւետիսեան Փետրուարեան յեղափոխութեան հերոսներն են եւ ոչ թէ զոհերը։ Սխալի մը հետեւանքով զոհեր գրուած էր անոնց նկարներուն տակը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Ֆնիկ Քղիխոսպէ գիւղացի Դասապար Սարաֆեան անուն ազգայինը 1925ին մեռած ըլլալով Ամերիկայի Պօսթօն նահանգի Պէլմօնդ քաղաքին մէջ, տեղեկութիւն կը տրուի թէ իր կինը Աննիկ եւ երկու աղջիկները Մարիամխաս եւ Արմենոյշ հոս մեռած են 1915ին Տիգրանակերտէն Մարտին տարագրութեան ճամբուն վրայ, իսկ Մարիամխասի եւ Արմենուշի միւս քոյրերէն Մարգարիտ հոս 1924 Փետրուարին Տիգրանակերտի մէջ մեռնելով, թաղուած է տեղւոյն ազգ. գերեզմանատունը։

Ըստ վկայութեան քղեցիներու հայրենակցական միութեան Հալէպի վարչութեան, հանգուցեալ Դասապարին միակ ու օրինաւոր ժառանգորդ կը ներկայանայ իր երկրորդ աղջիկը Նուարդ Սարաֆեան, որ ներկայիս Հալէպ կը բնակի։

Յիշեալ Նուարդէն զատ եթէ կան այլ ժառանգորդներ, թուականէս սկսեալ մինչեւ վաթսունմէկ օր պայմանաժամով, թող անձամբ կամ գրաւոր կերպով դիմեն Ազգային Առաջնորդարանիս, ի ձեռին ունենալով իրենց ժառանգական հանգամանքը հաստատող վաւերագրեր։

Հալէպ, 17 Փետրուար 1931 — Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ
ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԵՊԻՍԿ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ
ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
[illegible]
Հայերէն, Ֆրանսերէն եւ Արաբերէն
ԴԻՄԵՑԷՔ
«ԱԶԴԱԿ»Ի ՏՊԱՐԱՆԸ
ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԵՒ ՏԱՌԵՐ

ԹԱՏՐՈՆ ՔՐԻՍԹԱԼ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ
Բացառիկ ցերեկոյթ մը, նուիրուած
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ
ԿԻՐԱԿԻ, 1 ՄԱՐՏ 1931, ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9.30ԻՆ
Պիտի ցուցադրուին պատկերներ Վարդանանց պատմութենէն
ԵՐԳ Ւ ՆՈՒԱԳ
ԳԻՆԵՐ.— Օթեակ՝ 200 եւ 150, Ա. աթոռ՝ 35, Բ. աթոռ՝ 24 Ս. Ղ.։
Միութեան անդամներուն մուտքը ձրի։

ՃԱՇԱԿԵՑԷՔ ՄԻՄԻԱՅՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԼԱՒ
ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԻՍՔԻԹՆԵՐԸ
JACOB & CO'S

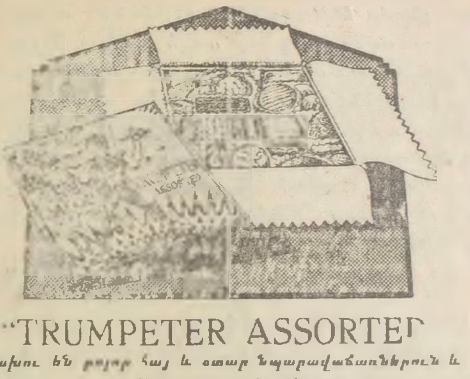

"TRUMPETER ASSORTED"
Ծախու են բոլոր հայ և օտար նպարավաճառներուն և բաթիսըրիներուն մօտ։
Ընդհանուր ներկայացուցիչ՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի.—
GUREGHIAN FRÈRES
98, Rue de la Poste, P. O. B. 642
BEYROUTH

...հանելի հաւաքոյթներ կազմակերպել։

Այնչափ գեղեցիկ առտու մըն էր, երբ Մօտ կրկին տեսաւ Ռէժիսը։ Անիկա առաջին անգամը ըլլալով վար իջած էր ու պարտէզին մէջ կը պտտէր ու Սօլի ուղղութեամբ կը յառաջանար. Մօտն ալ Ժաքին հետ ուրիշ մէկ ճամբով հոն գացած էր, ուստի այդտեղ իրարու հանդիպեցան։

Սակայն դեռատի աղջիկը որ ա՛յնքան փափաքած էր Ռէժիսը վերատեսնելու այդ վայրկեանին, որ ինքնիրենը ա՛յնքան խոստացած էր ամենաջերմօրէն իր երախտագիտութիւնը յայտնել անոր, ներկայիս խօսելու ո՛չ մէկ բառ չէր գտնէր ու հո՛ն, անոր առջեւ անխօս ու շփոթած կը կենար։ Ռէժիսն ալ, անկէ նուազ խռովուած ու շփոթած էր. ուստի երկուքն ալ Ժաքին ներկայութիւնը օրհնեցին որ զիրենք կը փրկէր այդ դժուարին դրութենէն։

Իր յուզումը թօթափելով Մօտ ըսաւ վերջապէս։

— Որքա՜ն երջանիկ եմ, պարո՛ն, ձեզի այսպէս ապաքինած տեսնելով։

Արդարեւ, կը թուի թէ շատ հեռուէն եմ կուգամ... եւ Մարթէնի արիւնը իմ երակներուս մէջ շրջան ընել սկսելէն ի վեր ինքզինքս շատ լաւ կը զգամ։

— Ազնի՛ւ սիրտ, պատասխանեց Մօտ։

— Այո՛, բնականաբար, որովհետեւ անոր տալու եղանակը իր տուածէն ա՛լ աւելի կ'արժէ, կ'ըսեն... բարի կրօնաւորուհին ամէն բան պատմեց ինծի, գիտեմ նաեւ թէ՝ Տօքթ. Վանիէռը ի՛նչ տեսակ յամառութեամբ պնդած է իր տեսակէտին վրայ ու զիս ազատած...

— Իսկ Մենք, ըսաւ Ժաք, մենք ալ՝ Միս Մօտը եւ ես, քեզ համար շատ աղօթք ըրինք։

կոմսը աւագերէցին ընկերակցութեամբ կրկին վեր ելաւ.

— Գիշերը հոս պիտի անցնեմ, կ'ըսէր վերջինը, պէտք է հեռանամ ա՛յն ատեն միայն՝ երբ...

Եւ նախադասութիւնը կսկծալի կերպով կ'ամբողջանար Մօտի մտքին մէջ։ Խեղճ աղջիկը խելայեղօրէն իր սենեակը վերադարձաւ ու հոն, իր առանձնութեանը մէջ միայն կարենալով թեթեւնալ զինք ճմլող վշտի ծանրութենէն, ծնկաչոք վար ինկաւ, գլուխը թաքնեց մահճակալի բարձին մէջ ու սկսաւ հեկեկալ, գալարել իր ձեռքերը.

— Ո՜հ Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՜ծ իմ...

Աղօթել փորձեց, բայց ի՞նչ, ա՛լ չէր կրնար, ա՛լ բան չէր մնացեր ուղեղին մէջ... առանց հասկնալու քանի անգամ կ'ըսէր ու կը կրկնէր միեւնոյն բառերը. այլ սակայն աղօթել կ'ուզէր եւ որքա՜ն կարելի շուտ... ո՜հ, այդ կոչնա՛կը, որուն տխուր ղօղանջը վայրկեանէ վայրկեան լսելու վախը ունէր... այն կոչնակը՝ որ ողբագին պիտի ղօղանջէր երբ... ո՛հ, Ռէժի՛ս... Ռէժի՛ս...

«Մինչեւ արշալոյս» ըսած էր բժիշկը. հետեւաբար մինչեւ այդ ատեն նէ տակաւին ժամանակ ունէր աղօթելու... քանիցս անգամ մը իրեն ըսած էր. «Թող Աստուած գէթ իր վերջին խօսքը ըսած չէ»

Այն ատեն նէ իր ձեռքերը միացուց, դէպի իրեն երկնցուց ու իր բոլոր հոգւովը պաղատագին խնդրեց.

«Աստուա՜ծ իմ, գթա՛ ու ազատէ՛ զայն։ Վարք այս աշխարհիս մէջ ամենքս ալ երջանկութեան բաժիններ ունինք... առէ՛ք իմ բաժինս, այո՛, առէք այս աշխարհի վրայ ինծի վերապահուած երջանկութեան բոլոր բաժինս, ձեզի կուտամ զայն. առէ՛ք, եթէ ձեզի

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹՈՒՐՔ ՆՈՐ ՑԵՑԱԴԻՄԱԿԱՆՆԵՐ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

Պոլիս.— Տարսոնի շրջանակին մէջ ձերբակալուեցան 14 յետադիմական անդամներ գաղտնի կազմակերպութեան մը, որ շէյխ Ալիի կողմէ կը ղեկավարուէր և Քամիլի աղանդին կը պատկանի։

ՍՊԱՆԻՈՅ ԽԱՌՆԱԿ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մատրիտ.— Կէս գիշերին, գրգռութիւնը իր ծանր աստիճանին հասած էր, կառավարութեան կարգ մը անդամներուն և քաղաքական այս պետերու խորհրդաւոր գործունէութեանց հետևանքով Արճարանները լեցուած էին պրոյցներով, որոնց կարգին նաև այն, թագաւորը տեղի տալով ժողովրդային պահանջին, հաւանած է Սահմանադիր Ժողով հրաւիրել, որ պիտի քննէ սահմանադրութեան հարցը և նոյնիսկ պիտի կրնայ թագաւորին հրաժարականը պահանջել։

Զրոյց շրջեցաւ նաև թէ կարգ մը զօրավարներ Սարակոսի մէջ հանդիպում մը ունեցած են, ուրիշ դիկտատորութեան մը ծրագիրը կազմելու համար։

Արժանահաւատ աղբիւրէ կը հաստատուի թէ Զօր. Պերանկէ որոշած է հրաժարիլ իր պաշտօնէն. ազատական պաշտօնեայ կոմս Ռոմանոսի հետ տեսակցութեան մը հետևանքով։

Կոմսը պահանջած է վարչապետէն սահմանադիր ժողով հրաւիրել, խորհրդական ընտրութիւններէն անմիջապէս ետք, (հաւանաբար մէկ ամիսէն)։

ՍՈՎԻԷԹՆԵՐԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԶՕՐԱՇԱՐԺ ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՆ

Մոսկուա.— Արդիւնաբերական զօրաշարժին մէջ նոր քայլ մը առնուեցաւ այսօր։ Սովիէթները յայտարարեցին թէ բոլոր պետական և այլ գործարաններ, բացի մեքենաինութեան յատկացուածներէն, երէք օրուան պայմանաժամի մը մէջ, պէտք է ցանկը տան երկրագործական, անասնաբուժական և ճարտարագիտական այն բոլոր մասնագէտներուն, որոնց վեց տարիներէ ի վեր պետութեան պիտի տրամադրուին 2 ամսուան համար, գարնանային ցանքի պայքարին համար։ Միայն ծերերն ու հաշմանդամները զերծ պիտի մնան, բժշկական վկայականներով։

Այս անձերը պիտի աշխատին պետական համայնական ագարակներուն մէջ։ Տրուած հրամանը կը պատշաճի նաև երկրագործ վարժարաններու և գոլէճներու երկսեռ ուսանողներուն։

Այս ծառայութիւնը 2 ամիս պիտի տևէ կամ աւելի եթէ հարկ ըլլայ, բայց ոչ աւելի քան Մայիս մէկը։ Անհատ. անհատներ ըլլան թէ վարչութիւններ, իբրև ոճրագործ պիտի պատժուին։

Զօրաշարժի ենթակաները բնականոն օրավարձեր պիտի ստանան. ուսանողները նպաստ և ճամբու ծախք պիտի առնեն, ինչպէս խիստ առատաձեռնութիւն կը նկատուի ի. Միութեան մէջ։ Իրենց թոշակները իրենց պիտի վճարուին գործարաններու կամ դպրոցներու միջոցով ուր կը գրանուին այժմ։ Զօրաշարժի շրջանը աւարտելուն, մասնագէտները իրենց պաշտօնին պիտի վերադառնան, իսկ ուսանողները դասարան փոխելու պահուն նկատի պիտի առնուի աշխատանքի այս ժամանակը։

ԳԵՐՄԱՆ ԱԶԳ. ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Պերլին.— Երբ ազգ. ընկերվարական խօթը երեսփոխանները Ռայխսթակէն մեկնեցան իբրև բողոքի նշան, մեծ աղմուկ կերպով յայտարարեցին թէ միջոցներ ձեռք առած էին որպէսզի Ռա խսթակի զանձէն իրենց աւանդները անգործներուն յատկացուին։

Արդ, հասարակութիւնը զարմանքով կը տեղեկանայ թէ այս նոյն երեսփոխանները նախապէս նախազգուշութիւններ ձեռք առած էին, առաջուընէ գանձելու համար իրենց թոշակները։

ԵՐԿՈՒ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ոգեհարցութեան նոր երեւոյթ մը այս օրերուն հանրային կարծիքը կը զբաղեցնէ Լոնտոնի մէջ։ Եւ ասիկա մինչև հիմա պատահածներէն շատ աւելի ուշագրաւ ըլլալով, ոգեհարցութեան ջատագովները — որոնց թիւը պատկառելի համեմատութեան մը կը հասնի Անգլիոյ մէջ — գործի լծուած են այս ապացոյցը արժանապէս օգտագործելու համար։

Նոյն երեւոյթը, կամ աւելի ճիշդ «մէտիում»ը դերագործի մը կինն է, Տիկ. Միւրիէլ Մորիս, որ այս օրերուն մեծ թատրոնի մը մէջ կը քարոզէ, երկնաքնակ էակի մը բերնէն խօսելով։ Թատրոնը ամէն օր լեցուն կ'ըլլայ, հազարաւոր. Ներ դուրսը կը մնան և Լոնտոնի մամուլն ու «խօսուն վարագոյր»ը սինէ-ման, իրենց քննադատութիւններով ոչ միայն չեն կրցած լեցնել այս գաւախօսը, այլ ավելայ «բեքլամներ» կ'ընեն անոր ի նպաստ։

Տիկ. Մորիս, բեմին վրայէն սահուն կերպով ու տրամաբանօրէն կը քարոզէ հիացումի մէջ ձգելով ունկնդիրներ. Լոնտոնի մեծ օրաթերթերէն մէկը, ուրիշներու կարգին, գործին խառնուած և գործնապէս փորձած է ջրել ոգեհարցներուն համոզումը թէ անդենականին հետ կարելի է հաղորդակցիլ։ Թերթը իր կողմէ բնաբաններ տուած է մէտիումին որ արտասանելիօրէն խօսած է տրուած նիւթին շուրջ, նեոյնչուած ու տրամաբանական քարոզներ։

Տիկ. Մորիս ինքը հարցաքննող անհամար լրագրողներու յայտարարած է թէ 19-32էն ի վեր կը հետեւի ոգեհարցութեան և բաւական ատեն կայ որ իր «առաջնորդ»ը գրաւած է։ «Կարողութիւն» անուանուած է ինքզինքը անդենականէն խօսող և հակառակ Տիկ. Մորիսի բոլոր ազդարարութիւններուն չէ լսած ով է. միայն բանը է թէ իր գործերէն պիտի ճանչնան զինքը։ Լրագրող մը, որ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է Տիկ. Մորիսի հետ, կը պատմէ թէ իր բնականոն վիճակին մէջ խօսած է անոր հետ ու այն համոզումին եկած թէ սովորական կին մըն է ան ու անկարելի է որ իրմէ խօսի այնքան գեղեցիկ քարոզները։

Տիկ. Մորիսի ամ կուսակ ներկայիս, Անգլիոյ յայտնի թատերագիր Պրն. Լօրէնս Յաուզէն, որ համոզուած է թէ կարելի է ուրեմն կապ հաստատել աշխարհէն բաժնուողներուն հետ, ու այսպէս կա-

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Սուրբ Իլիա St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ԿԼԻՆԻԿԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (կէսօրէ առաջ 10—12 / կէսօրէ վերջ 1—3

ՏՆԻ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ աղքատ հիւանդներուն ձրի։

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ ԳՆԵԼ ԵՒ ԴՐԱՄ ՎԱՏՆԵԼ ԵՐԲ ԿՐՆԱՔ ՁՐԻՕՐԷՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՏԱՆՆՈՑ ՄԸ ՏԱԽՍԵԼՈՒ

Ձեր անունն ու հասցէն

մեզի գրկելով, պատեհութիւնը ունենալ ստանալու Ձեր ընտրած առարկաներէն մին կամ միւսը

ԱՑՍԻՆՔՆ

Առանց եւ կանանց կօշիկներ չափի վրայ, բուրդէ Giletներ, Լիգկօրի սպասներ, արծաթէ բկիի գդալներ, մանիւրիւրի տուփեր, արծաթէ պնակներ, կանանց պայուսակներ, քնձաճոս գրիչներ, եւայլն, եւայլն:

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՁՐԻՕՐԷՆ
ԵՒ ԿԱՄ ՍՏԱՆԱԼ

ՄԷԿ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ ԿԱՄ 125 ՖՐԱՆՔ

Դրամ մը գրկել այլ միմիայն անունդ ու հասցէդ և մեր տալիք հրահանգներուն հետևելով, ԱՄԷՆ ՈՔ ԱՌԱՆՑ ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ պիտի կրնայ ստանալ կամ վերոյիշեալ առարկաներէն մին կամ անոնց փոխարժէքը՝ մէկ անգլիական ոսկի իր ուզած առարկան ինք անձամբ գնելու համար։

ՔՈՒ ՇԱՀՈՒԴ համար իսկ այս օր գրէ մեզ մանրամասնութեանց համար.—

Արեւելքի Ընդհ. Ներկայացուցիչ
THE MAIL ORDER TREADING AGENCY
ՀԱՍՑԷ.— P. O. Box 654 - BEYROUTH

Մեր պրօսպեքտները կը ղրկուին բոլոր անոնց որոնք մեզ կուղարկեն իրենց հասցէները:

ՏՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԵՐԿԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat ճախկին Interne եւ այժմ Մոնպելիէի Ֆրանսական համալսարանական հիւանդանոցի սրտի, թոքի, կոկորդի, ականջի, և գլխու հիւանդութիւններու բաժնին։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 իր կլինիկին մէջ Rue de Damas, № 15, ի հարկին հիւանդներու տունը կ'երթայ։ Հիւանդանոցի կողմէ տրուած մասնաւոր շաբաթական օրով։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

— ՏՕՔԹ. Ա. ՊԵՋՃԵԱՆ —

ԲԺԻՇԿ — ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ 9—9 Կ. Ա. ԵՒ 1—5 Կ. Վ.
ՃԱՆՊԼԱԹ, ՊԷՅԹ ՎԱԼԻ,
ՖՐԱՆՍ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ԴԻՄԱՑԸ
Շաբաթ օրերը վկայեալ աղքատներուն համար ձրի:

المطبعة الوطنية

بيروت — البرج « وراء محلات ...

صاحبها : خليل منجه

تطبع الكتب والجرائد والمجلات والأشغال التجارية وكل ما يلزم طبعه بأحرف جميلة وطبع متقن واسعار متهاودة

طبعت في المطبعة الوطنية * بيروت « البرج »

ՏՊԱՐԱՆ «ԱԶԱՏ»

ՅՈՎ. ԹԷՔ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԱՄԵԱՆ

Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ հայկական միակ կանոնաւոր տպարանը, որ օժտուած է ելեքտրական յառաջդէմ մեքենաներով եւ հայերէն, ֆրանսերէն, արաբերէն բնիր ու նոյն տառերով:

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Է ՎԷՅՔԱՆ ՓՈՂՈՑ

Կ'ստանձնէ տպագրական եւ կազմարարական ամէն կարգի գործեր կը պատրաստէ քարթէր եւայլն:

Ապսպրանքներ կ'ընդունուին Սուրիայէն եւ արտասահմանէն. Երբ կ'ուզէք ամենայ չափաւոր գիներով ճաշակաւոր գործեր, դիմեցէք ուղղակի տպարան ԱԶԱՏի:

Ֆօթօ ԼԷՕՆ

ՊԱՊ - ԻՏՐԻՍ

Երբ կ'ուզէք ճաշակաւոր լուսանկար մը ունենալ.
Երբ կ'ուզէք արուեստագէտի մը յիշատակը ունենալ.
Երբ կ'ուզէք Ձեր բարեկամին յառաջդէմ յիշատակ մը տալ.
Անմիջապէս դիմեցէք նեաեսեալ հասցէին, Քաթրիքսիւնեան եկեղեցիին դիմացը, որը գնահատուած է օտար եւ հայ յառաջդէմ մասնագէտներէ:

Ֆօթօ ԼԷՕՆ — Ֆօթօ ԼԷՕՆ

100,000 Ֆրք.

ԿՐՆԱՔ ՇԱՀԻԼ

ԱԼԺԵՐԻԱԿԱՆ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵՆԷՆ:

Վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ առաջիկայ Մարտ 9ին. Տոմսակին գինն է՝ միայն 12 ու կէս Ս. ղրշ. Անա՛, ոչինչ դրամով մը հարուստ դառնալու առիթը. Մի՛ տատամսիք, մեծով պզտիկով քանի մը տոմսակ գնեցէք, քանի չեն սպառած. 20 տոմսակէն վեր 100ին 10 զեղչ կ'ըլլայ մինչև ամսոյս վերջը. Փութով ապսպրանք կ'ընդունուի.

Տոմսակները կը ծախուին Պէյրութի պօրսան՝ մեր գրասենեակը ու սեղանաւորներու մօտ, նոյնպէս Պր. Գարթեւ Ահանեանի քով.

Հասցէ՝ ՊՕՐՍԱ, ՊԷՅՐՈՒԹ

Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Եգիպտոսի Միաձայն Միակ Ներկայացուցիչ՝ Մ. ԿԱՊՐԱՆ եւ ԸՆԿ.

ՏՕՔԹ. Ե. ՀԻՏԻՃԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ - ՎԻՐԱԲՈՅԺ

Նախկին Interne այժմ Chef de Clinique Ամերիկեան հիւանդանոցի վիրաբուժական բաժնի:

Դասատու Ամերիկ. համալսարանի վիրաբուժական դասընթացներու.

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2—6 իր առանձնական կլինիկին, Rue Georges Picot, Տօքթ. Նուխուրի աբարթմանին մէջ:

Վիրաբուժական հիւանդները իր կողմանէ կ'ընդունուին Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ:

Առանց խտրութեան ամենազգի աղքատներու ձրի:

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ
ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ
ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ՄԱՆՈՒՔ ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՇՃԵԱՆԻ
ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապսպրանքով ամեն տեսակի և ձեւի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ գնահատուած են:

Նիւ Եօրք Բիլիձի ճախկին Ղազիրի գորգի գործատան բոլոր ոճերը փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,

ԷՇՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

THE ROYAL MAIL LINE
ՐՕԵԸԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ
ԵՒ
ԽՍՓԸՐՆ ՄԷՏԻՔԷՐՐԱՆԻԸՆ ԷՔՍՓՐԷՍ ԼԱՅՆ ԼԻՄԻԹԸ

Կանոնաւոր մեկնումներ Պէյրութէն՝ Լառնաքա, Լիմասոլ, Փորթ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա, Փիրէ և Մարսէյլ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ—ՄԱՐՍԷՅԼ 8 ՕՐԷՆ ՄԻԱՅՆ

Պէյրութէն մօտաւոր մեկնումներ		
Լէթիմէթիա	10000 թոն	9 Փետր-ին
Ասթուրիա	10000 =	1 Մարտին
Լէթիմէթիա	10000 =	22 =
Լէթիմէթիա	10000 =	14 Ապրիլին
Ասթուրիա	10000 =	5 =
Լէթիմէթիա	10000 =	3 Մայիսին
Ասթուրիա	10000 =	16 =
Ասթուրիա	10000 =	7 Յուն.ին
Ասթուրիա	10000 =	28 =

Նիւյորքէն մօտաւոր մեկնումներ		
Արքատիա	26000 թոն	29 Յունուար
Ծարրօ	22000 =	9 Փետր.
Տէսիտօ	22000 =	16 =
Ալխանթարա	26000 =	21 =
Տեսիա	22000 =	2 Մարտ
Արլանզա	27000 =	18 =
Տեմերարա	22000 =	16 =
Արքատիա	26000 =	27 =

Վերոյիշեալ անգլիական նաւերը օժտուած են Ա. Բ. Գ. կարգի գամպիններով, իսկ Դ.րդ կարգին մէջ կը գրուի մահիճ և մաքուր ու առատ կերակուր:

Նոյն նաւերով, ինչպէս վերոյիշեալ նաւահանգիստներուն, նոյնպէս Եւրոպայէն մեկնող աշխարհահռչակ Րօեալ Մէյլ Լայն ընկ. հսկայ նաւերով ճամբորդներ կ'ընդունինք Հարաւային Ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստներուն համար:

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել

Ա. ՊԷՅՐԱՄԵԱՆԻ

Սուրիոյ և Լիբանանի, ինչպէս Արևելքի Ընդհ. Ներկայացուցիչ

Ավենիւ Ֆօշ—Պէյրութ
Հեռաձայն՝ 9.90
Հեռագիր — ARBED
Նամակատուփ 895 Պէյրութ

ԱՆԱՐԻՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1931

	Ոսկի դրշ.	Թուղթ.
Եգիպտ. Օսմանցի.	115 50	64
Անգլիկ.	112 25	617 50
Տոլար	23 10	127
Թրքական	10 75	59
Պանք Օսմ.	27 50	150
Իտալական Լիր 100		663
Յունակն. Տրախմ 100		160
Անգլկ. ոսկի	112	616
Ֆրանս. »	87 25	479
Օսման. ,,	100	551
Արծաթ Մէճիտ		32
Պրէսթի Յոնս. Ա.	19 50	
,, ,, Բ.	13 00	
,, ,, Գ.	12 25	

Միաբանական նպաստ Պիւ Յոս Թիւ 5-19

= 202 =

փրկագին մը պէտք է, միայն թէ թո՛ղ ապրի անիկա... թող ապրի՜... և կամ...

Ու հիմա կ'ազօթէր. անդադար կ'աղօթէր. վարագուրանը արագօրէն շրջաններ կընէր իր մատներուն մէջ, տասնեակները կը յաջորդէին ուրիշ տասնեակներ։ Բայց, այս երկու օրուան անձկութիւններէն ու երկու գիշերուայ անքնութենէն հիւծուած և հոգնած ծանր թմրութիւն մը յաջորդեց իր վրան... պէտք է պայքարի ինք իր դէմ... ո՛չ, չէր ուզեր քնանալ, և որպէսզի աւելի վստահ ըլլայ չքնանալու, կ'ուզէ ծունկի վրայ մնալ։ Ա՜հ, անոր հոգւարքի մէջ գտնուած մէկ պահուն քնանա՜լ... ո՛չ, նէ գեռ աղօթել մանաւանդ ա՛յն պահուն երբ զողանջող կոչնակը իրեն պիտի հաղորդէր որ տառապեալ Ռէժիսին թըշուառ հոգին Աստուծոյ առջև եկած է։

Կ'ուզէ... կ'ուզէ, բայց քունը ամենազօրաւորն է և գլուխը մեղմօրէն կը գլորէ անկողնին վրայ, նէ կը մնայ անշարժ, ռաքերուն վրայ կկզած, վարդարանը ձեռքին մէջ...

Քանի մը ժամ վերջը, դուրսէն եկող աղմուկ մը կ'արթնցնէ զայն. կ'ամփոփէ ինքզինքը, կը սթափի, ընդոստ վեր կը ցատկէ... քնանա՜լ... ինչպէ՞ս կրցած է քնանալ... կոչնակը հնչա՞ծ է արդեօք. ինք բան մը չէ լսած... ահա՛, պարտէզին վանդակակորմին դրսէն է որ ծխնիներուն վրայ կը ճռնչէ. և Մօտ դէպի իր պատուհանը կը խոյանայ... Աւագերէցն ու բժիշկն են գացողները։ «Մինչև արշալոյս» ըսած էր վիրաբոյժը... եւ անոնք կ'երթան, որովհետև արդէն ամէն ինչ վերջացած է... Նէ կ'ընդվզի ինք իր անձին դէմ և խելակորոյս կը կոչէր.

«Կոչնակին ձա՛յնն իսկ գիս չէ կրցած արթնցնել. ա՛յն պահուն երբ նա կը մեռնէր ինձ համար... ես կը

= 203 =

քնանայի... կը քնանայի...»

....

Ա՛յ մի՛ լար, Մօ՛տ... կոչնակը հնչած չէ. Ռէժիս ազատուած է...

Քիչ ժամանակի մը ընթացքին Մարթէնի վճիտ ու ազնիւ արիւնը յաղթահարած է չարիքին և արշալոյսէն յետոյ, ուրախութենէն խայտացող բժիշկը կրցած է յոյս առնել և հիւանդին քովէն մեկնելու համարձակութիւնը ունենալ, որովհետև դեռ ուրիշ տանջուողներ ու զինքը սպասողներ ալ կան։

Բայց երեք ժամ չանցած անիկա վերադարձաւ և հաստատեց որ բարելաւումը կը շարունակէր հիւանդին մէջ։ Ռէժիս արդէն իր ուշքը վերստացած էր և շատ տկարօրէն և հազիւ լսելի ձայնով հարցումներ կ'ընէր, որոնց ուրախութեան արցունքներու մէջ, հայրը կը պատասխանէր։ Իրիկուն չեղած կրցան իր ենթարկուած կացութիւնը հասկնալ անոր և ըսել թէ՝ ո՛րքան կուզար։

Ցուցուած բժիշկը Մարթէնը ցոյց տուաւ որ իր տեղը վերագրաւէր Ռէժիսի անարին քով։

— Այս տղան մեզի իմացուց որ, ըսաւ անիկա, Մարոքի մէջ դուք իր կեանքը ազատած էիք... է՛հ, լա՛ւ ուրեմն, ձեռքերնիդ իրեն երկնցուցէք, որովհետև ա՛լ պարտական չէք իրարու ան ալ իր կարգին հատոյց իր պարտքը։

....

Ռէժիս շատ կարճ ժամանակի մը ընթացքին վտանգը անհետացուց և կոմսուհին անոր վերականգնանացումը առնելու պատրուակին տակ կրկին եւ հրաւիրեց յանկարծակի կերպով մեկնած հիւրերը։

Սեպտեմբերի վերջացող օրերուն շատ գեղեցիկ եղանակ մը կընէր և հետեւաբար դեռ կրնային քանի մը